

sinema-tiyatro

**bu sayıda:
midasın kulakları**

sinema-tiyatro

aylık
dergi
yıl: bir
sayı sekiz
1 Kasım 1959

sahibi:
Şahin TEKGÜNDÜZ

yazı işleri
müdürü:

Ülker AKÇAKOCA

haberleşme
adresi:

p. k. 615

Ankara

idare yeri:

Kavaklıdere

Bestekâr sokak

Akat apartmanı

alt kat

abone:

6 aylık 9

1 yıllık 18 lira

yazılar

geri verilmez

klişeler:

Doğan

klişe atölyesi

Rüzgârlı

matbaa'da

basılmıştır.

Sinema - Tiyatro
Dergisi
"film hikâyesi yarışması"
jürinin
hikâyeleri derecelendirmeme
kararıyla sonuçlandı.
jüri raporu
dergimizin
"oyun yarışması"
jüri raporu
ile birlikte
iç sayfalarımızdadır.

Bir perdelik oyun yarışması
birincisi

"Midas'ın Kulakları"nın
büyük yer tutması yüzünden
yazılarımızın tümü giremedi.

Açığı
gelecek sayımızda
kapatmaya çalışacağız.

Dergimiz
bu sayısıyla
dünyanın en iyi filmlerinin
tanıtılmasına başladı.

Gelecek sayıda da
film sanatının,
büyük kişilerini
tanıtan

Yeni bir yazı serisi
başlıyacak.

"Aynın kişisi" sayfası
yarışmadan doğan
özel durum
yüzünden
üçer bölüştürüldü.

önümüzdeki sayıda
eski durumunu
alacak.

s. t. d.

sinema - tiyatro dergisinin

'bir perdelik oyun' yarışması jüri raporu

Sinema - Tiyatro Dergisi bir perdelik oyun yarışmasında Jüriye beş oyun verilmiştir. Oyunlar, Jüri üyeleri tarafından ayrı ayrı incelendikten sonra iki jüri toplantısı yapılmıştır. Toplantılar, 21 Eylül. 1959 Pazartesi ve 22.Eylül.1959 Salı günleri olmuştur.

1) — Yarışmaya gelen oyunlar, nitelik bakımından olumlu görülmüş, böylece, yarışma, amacı bakımından başarılı sayılmıştır. Nicelik bakımından ise yetersizdir. Oyunları değerlendirmede jüri, şu ölçülere göre hareket etmiştir.

A) — Oyunun yapısı : a — Karakterler b — diyalog c — Olay ve olaylar dizisi d — Aksiyon, e — Seyirciye yönelim.

B) — Muhteva : Merkezi gaye, ya da b — Oyunun ortaya koyduğu fikir ya da c — Tez.

C) — Dil bakımından gösterilen çaba
2 — Jüri üyelerinin oyunlar hakkındaki görüş ve düşüncelerinin özeti aşağıdadır:

BUHRAN

Karakterler belirsiz. Oyundaki olay ve düşünce içine oturmamış. Oyun kişileri olmaktan çok hikâye kişileri durumundalar. Konuşmalar bağlantılı değil, kişiler yazarın ağzından konuşmakta ve söylev havasında. Diyaloglar aktif değil. Uzun, sıkıcı ve karışık.

Olaylar karışık. Olaylar dizisi amaçsız ve bulanık. Herhangi bir durum değişmesi ve gelişim yok. Ya da pek yetersiz. Aksiyon; Buhranın sebebi ve kişilerin tüm davranışını yansıtmaktan uzak. Hiçbir dramatik etki sağlamıyor; dramatik değeri olmayan bir yapıt.

KRALLARIN KADERİ

Oyunun hangi kategoride düşünüleceğine karar verilemiyor. Ekspresyonist ya da sembolik olabileceği akla geliyorsa da ikisi de kesin olarak kabul edilemiyor. Sembolizm içinde ele almak biraz daha uygun düşmektedir.

Konu için seçilen yer ve zamanı nedenleri açıklanmış değil. Bu yüzden seyirci yanlış ve gereksiz çağrışımlara gidebilir. Ve yanlış yargılara ulaşabilir.

Kişilerin bir kısmı karakter bir kısmı kukla. Böylece aralarındaki çatışma olumsuz ve dengesiz. Davranışlarının nedenleri de açık ve seçik değil.

Yazar demek istediğini kesin olarak saptamadığından kişilerin yaşantısı da olayların gidişi de karmaşık ve sonuçsuz.

Oyunun kısa süresi içine çok sahneler

sığıştırılmış. Bu durum sahnelerin kavranmasına engel oluyor. Kopuk izlenimler ve bir yadırgama yaratıyor. Aksiyon seyirciye ulaşmıyor. Eylemler, olayların dizilişi, diyalog, karakterler değişik bir anlayışla ele alınmış. Ancak başarılı bir işlem yapılamamıştır. Oyunun birinci ve ikinci sahneleri ve bu sahneler arasındaki bağ, sağlam. Tek olumlu noktası bu oluyor. Dil bakımından çabası yok. Deneme olmaktan ileri geçemiyen bir oyun.

BİR KÜÇÜK KADIN

Oyun, basit ve bireysel görünen bir sorun ortaya koyuyor. Fakat bu sorun evrenselliğe doğru gitmekte. Toplumsal genişliği var. Gerçekçi bir tutumla işlenmiş. Olaylar doğru ve inandırıcı biçimde düzenlenmiş. Oyunda belli bir durum değişmesi ve belli bir gerilim var. Ancak bu gerilim güçsüz kalmakta. O bakımdan seyirciyi etkilemesi az olur.

Karakterler oldukça iyi çizilmiş ve işlenmiş. Kadının kişiliği daha karmaşık ve dolu. Erkeğinki daha yalın. Kadın daha bilgili işlenmiş. Bu bakımdan denge bozuluyor. İç içe iki oyun kurulmuş ve söylemek istediklerini bu yolla daha dramatik vermiş oluyor. Ancak tek bir oyun da olabilirdi.

Diyalog, sahne konuşmasına yakın. Fakat oyun ve kişilerle aykırı gelen bölümler var. Ayrıca tekrarlar bulunmakta. Bu durumlar kolayca düzeltilbilir.

Karakterlerin düzensizliği diyalogtaki aksama ve oyunun durağan gelişmesi aksiyonun doğal gidişini baltalıyor. Dil bakımından özden bir çaba görülüyor. Fakat, özentî gibi duran sözcükler var. Sayrı, giysi vs. gibi. Seyirci yadırgayabilir.

Sonuç olarak ortamın üstünde bir çalıışma.

SICAK SU

Dramatik örgüsü başarılı bir oyun. Başından sonuna değin seyirciyi kavrayacak gerilim yaratılmıştır. Yalnız oyuna sokulan manzum bölümler kusurlu. Gerilimi ve aksiyonu kesiyor. Biçim bakımından bütünlüğü sarsıyor. Ayrıca gereksizdir. Çıkarılabilir.

Karakterler kesin çizgilerle belirtilmiş. Özellikle jandarmalar çok yeterli çizilmiştir. Kadın biraz güçsüz kalıyor. Daha çok kadınlık yönünden.

Diyalog, tür olarak akıcı ve sahne diline uygun. Fakat, aktör bakımından bazı yerleri ruhsal geçişlerde güçlük doğurabilir. Yine bazı yerlerde jandarmalar kişiliklerine uymaz biçimde konuşturulmuş. Eylemleri daha doğru düşüyor.

Ayrıca sonra ikinci jandarmanın çirkin görünüşü oyunun havasına yakışmıyor. Bir de İkinci jandarmanın Birinci tarafından tekrar varulması gereksiz.

sonu otuzüçte

ayın kişisi:

güngör dilmen

Doğumum: 1930, Tekirdağ. Çocukluğum Çanakkalede ve Marmara çevresinde geçti. İlkokuldan sonra İngiliz Kültür Heyetinin verdiği bursla İstanbulda High Schoolda okudum. O zaman lise sayılmıyordu bu okul. Bir de Çapa Lisesinin son sınıfına devam etmek gerekti. 1950 de İstanbul Edebiyat Fakültesine girdim. İngiliz Edebiyatı ve Klâsik Filoloji bölümlerine devam ettim. Bu ikincisinden son imtihanımı verip mezun olmuş değilim henüz. Belki bu yıl...

1953 yılından bu yana geçimimi sağlamak için tercümanlık yapıyorum. Erzurum, Ankara ve İstanbulda çalıştım. Askerliğimi geçen yıl Ankara'da bitirdim.

Yarışmaya katıldığım oyun aslında birer perdelik üç ayrı oyundan ibaret "KRAL MİDAS" üçlemesinin ikinci oyunudur. Birinci oyun: "Midanın Altınları", bir tragedya olan üçüncü oyun ise "Gordium Dügümü" adını taşıyor. Bir de uzun bir manzum masalım var... Daha önce yazmıştım. Simdilik bu kadar. Bütün zahmetlere teşekkürler.

erol aksoy

Anamın babamın dediğine göre 1935 yılının iptidasında İzmir'in Bayındır ilçesinde doğmuşum.

Okuma yazma öğrendiğimde bir yandan 1001 roman, bir yandan Shakespeare, Molière okurdum. 1953'de İzmir Atatürk Lisesi'ni bitirip Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdim. Üç yıldır devlete olan borcumu nasıl ödiyeceğimi düşünüp son sınıfta bekliyorum.

1954 yılında birkaç arkadaşla Ankara'da ilk

Güngör DİLMEN

Erol AKSOY

akçasız oyun topluluğu olan "Üniversiteliler Tiyatrosu"nu kurmuştuk. Bu tiyatrodaki çeşitli oyunlarda oynadım, bir yandan da Syneg'e'in "Dereye Vuran Gölge", O' Neill'in "Savaş Bölgesi", Ionesco'nun "Kel Sarkıcı", Namık Kemal'in "Vatan yahut Silistre", Lady Gregory'nin "Ay Doğarken", Molière'in "Zoraki Hekim" adlı oyunlarını sahneye koydum.

Bu arada geçen yıl İstanbul'daki Uluslararası Tiyatro Festivali'nde "Helen'in Tahta Atı" adlı üç perdelik oyunum oynandı. Sahneye koyan da bendim, Hektor'u oynayan da. Yuhalanan da ben oldum hani...

"Urfa Çıkmazı" adlı üç perdelik bir oyunum daha var. Ayrıca "Kuma Gelen Avrat" ile "Kan (sonu otuzdörtte)

Meral ÇELEN

jeanne d'arc'ın tutkusu

Derleyen : Mahmut T. Öngören

(1958 yılında Brüksel Sergisi'nde yapılan bir eleştirmede seçilen dünyanın en iyi oniki filmi arasında "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu" da vardı. 24 Kasım 1959'da Ankara Radyosu'nun mikrofonlarının önüne yeniden çıkacak olan "Bir Film Çeviriliyor" adlı program geçen yıl "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"ndan söz açmıştı. Aşağıda bu radyo programında ele alınan filme ait daha geniş bilgi bulacaksınız).

1920 ve 1930 yılları arasında Avrupa'da film yapımını tanımlayan ve özetleyen filmlerin başında "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu" geliyor. Brüksel Sergisi'nde yapılan seçimden sonra bu film dünya sinema tarihindeki gerçek yerini de almış oldu.

"Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"nu Avrupa filmciliğinin ileri gelen rejisörlerinden Carl Theodor Dreyer 1928 yılında çevirmişti. Halen hayatta olan Dreyer Danimarkalıdır. Jeanne D'Arc'ı canlandıran kadın sanatçı Falconetti İtalyan, dekorları hazırlayan Herman Warm Alman ve filmin kameramenu Rudolph Maté ise Polonyalıydı. Dreyer'in son derece etkisi altında kalan ve çeşitli milliyetlere sahip kişilerden meydana gelen bu topluluk korkutucu bir hevesle filmin çekimine başlamıştı. "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu" bu hayret verici enerjinin ve yüksek film tekniğinin sonucunda beyaz perdede görünmüştür. Ne kadar tuhaftır ki Jeanne D'Arc rolünü ustalıkla oynayan Falconetti başka bir film çevirmeyi başaramadı. Söylenenlere bakılırsa, bu filmi çevirirken ortaya koyduğu gayret bütün yeteneğini kurutmuştu. Dreyer da yaptığı diğer filmlerin hiçbirinde "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"nda yarattığı etkinin seviyesine ulaşamadı. Rejisörün 1942'de çevirdiği ünlü "Gazap günü" ve 1955'de Venedik Festivalinde bilyük armağanı kazanan "Ordet - Söz" adlı filmleri bile 1928'de çevrilen "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"nun katına çıkamıyor.

Dreyer, filmini Jeanne D'Arc'ın yargılandığı en son gün ve idamı üzerine kurmuştu. Filmin önemli sekanslarını bu efsanevi kızın yorucu ve üzücü bir şekilde beş defa sorguya çekilmesi meydana getiriyor. Jeanne D'Arc'ın yargılanması hakkında bilgi veren kayıtlar 1925'de bulunmuş ve filmin çekiminden kısa bir süre önce halka açıklanmıştı. Filmede Jeanne D'Arc'ın kişiliği bu kayıtlara göre çizildi. Filmin kahramanı genç kızın çevresindeki kişileri harekete zorlayan kuvvetlerin de beyaz perdede gösterilmesine yine bu kayıtlar sebep oldu. Kişilerin ve onları etkileyen kuvvetlerin filmde büyük bir başarıyla belirtildiğine şüphe yok. Örnek olarak Piskopos Cauchon'un acıma duygusu, Jeanne D'Arc'ı bü-yü-cülükle suçlandıran de Courcelles'in ezi-yetten duyduğu zevk ve Warmick Earl'ü-nün öc alma hırısı gösterilebilir.

"Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"nu günümüzde görenlerin edindiği ilk izlenim filmde sessiz çekimden ötürü bulunan eksikliklerdir.

Seyirci, yargılama sekanslarında bütün perdeyi dolduran heybetli çehrelerden, konuşurken bükülen veya kıvrılan dudaklardan bir ses duymak istiyor. Ne çare ki film sessiz. Dreyer, çekimden önce "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"nu sesli yapmayı arzula-dığını açıklamıştı. Film çekilirken Fransa sesli film devrine de çoktan girmişti. Fakat o günlerde Dreyer'in önüne korkunç bir düşman çıktı. Bu düşman parasızlıktan başka bir şey değildi.

Bütün bunlara rağmen "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"nun "visual diyalog ve görünen oyun arasındaki denge ustalıklı kurulmuştur. Bu sebepten film iki ayrı bölüme dayanır. Birincisi Jeanne D'Arc'a sorulan ve seyirciye ancak yazularla açıklanan soruların bulunduğu yargılama bölümü, ikincisi de bu yargılamanın ruh ve duygu bakımından Jeanne D'Arc'ın üzerinde yarattığı etkiyi gösteren bölüm...

Carl Theodor Dreyer, yıllarca önce gerçekten meydana gelmiş olayların gerçek etkisini yaratmak için olacak, filmi baştan başa yakın plandan çekilmiş sahnelerle doldurdu. Bir el, bir papazın çehresi veya birkaç kitap, silâh, işkence aracı ve dinî sembolü bütün perdeyi dolduracak kadar yakından filme aldı. Filmin birinci sahnesi bile seyirciyi derhal etkilemekte gecikmiyor. Bu sahnede yargılama kurulunun üyeleri görülür. Hepsinin çehresi çok yakından filme çekilmiştir. Seyircinin irkilmemesi hemen hemen imkânsızdır. Ayrıca, seyirci perdede gördüğü çehrelerin film oyuncularına ait olduğunu da kısa bir süre sonra unutup, Bunun sebebini sanatçıların kususuz oyununa da değil, kişilerin özelliğini açığa vuran bir çift gözün keskin ifadesinde, bir ağzın çevresindeki çizgilerin gerilişinde veya bir kaş hareketinin açıkladığı anlamda aramak gerek. Dreyer "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu" için büyük bir titizlikle seçtiği oyuncuların makyaj yapmalarına engel olmuştu. Film çekiminde de "panchromatic film" kullanıldı. Pankromatik filmin özelliği, hemen hemen bütün renklere karşı aynı derecede hassas olmasındadır. Bunun sonucunda "Jeanne D'Arc'ın Tutkusu"nda görülen çehrelerdeki çizgiler, hattâ tüyler bile kabartma gibi duruyor. Kameramen Maté'nin insafsız ve delici film çekme metodunu sayısız ayrıntıların önem kazanmasına sebep olmuş. Bir aktörün derisinin veya saçının dokusu, yargılama kurulu üyelerinden gışman bir papazın kat kat olmuş gerdanı-

nın yumuşak çizgileri, bir başkasının soluk gözleri, askerlerden birinin çatık kaşları ve Jeanne D' Arc'ın tırnakları bu ayrıntıların arasındadır.

Filimde Falconetti, Dreyer'in düşündüğü anlamdaki Jeanne D' Arc'ı o kadar büyük bir başarıyla yaşıyor ki kendisine bir film oyuncusu gözüyle bakmak kimsenin aklına gelmiyor. Seyirci "Jeanne D' Arc bu işte" veya "Jeanne D' Arc böyleydi" diyor içinden. Filmi gördüğümüz zaman kızın batmış gözlerini, çökmüş vücudunu, terle kirlenmiş kısa saçlarını, hem de 'bu saçların gözümüzün önünde traş edilmesini unutmak imkânsız. Dreyer'in Jeanne D' Arc'ı dudaklarını kıpırdatır ama, bir kelimeyi söylemez. Hemen hemen devamlı olarak beyaz fon önünde filme çekilen başı bazen bir tarafa, bazen de öbür tarafa döner. Omuzunun üstünden korkuyla bakar. Çektiklerinin acısıyla başını önüne eğer. İnançla ışıldaayan gözlerini gökyüzüne çevirdiği zamanda mutluluğunun derecesini sezmek imkânsızdır. Belli ki o an Tanrının istediğini yerine getirdiğine inanmaktadır.

Dreyer'in Jeanne D' Arc'ı savaşı Jeanne D' Arc değildir. Dreyer'in Jeanne D' Arc'ı kaba kumaştan bir elbise giyen, inançlarına bağlı, cinsiyeti olmayan bir Jeanne D' Arc'tır. Danimarkalı rejisörün, Jeanne D' Arc'ı açıklayışında merhamet aramak çok yersiz. Dreyer'in gayesi beyaz perdede yalnız ve yalnız insanlığın acısını göstermekti. Hepsi bu kadar.

Filim seyirciye nefes aldırmadan, boğucu bir hava içinde devam eder. Jeanne D' Arc'ın çektiği acıyı seyretmek kişi için güç olduğu kadar, güçlü bir tecrübe de. Ezici sorgu fırtınasına tutulan zavallı kızın durumu filmde hiçbir değişikliğe yol açmadan sürüp gidiyor. Bu nokta tabii dramatik olgunlaşmanın eksikliği gösteriyor. Ortada anlatılan bir hikâye yok. Yalnız çeşitli bölümlerle açıklanan bir durum var. Aşırı derecede stilize edilmiş rejiiyle açıklanan bir durumdur bu.

Dreyer perdede görülen dehlizlerin soğuk havasının, tahta sıraların rahatsızlığını, taş duvarların sertliğini seyirciye hissettirmek için elinden geleni yapmış. Dış sahneleri filme almakla gayesiyle bir kasaba meydanının yapılmasına da yine Dreyer sebep olmuştur. Bununla beraber dış sahnelerin perdede görülen bölümleri kabataslak bir şekilde hazırlanmış gibi görünüyor. Sık sık uzaktan göze çarpan bir kule var. Arada sırada mazgalların bir köşesi veya göğün doğru uzatılmış bir silâh dolduruyor perdeyi. Bütün bunların arkasında da gök yüzü beyaz, hemen hemen renksiz bir fon olarak kullanılmıştır.

Cisimleri ve kişileri yakın plândan film almakla Dreyer onlara düşünülmesi güç, ölçülmesi imkânsız bir büyüklük kazandırıyor. Seyircinin yüzüne fırlatılan bu büyüklük Jeanne D' Arc dramında rol alan kişilerin ve Jeanne D' Arc'ın yargılanmasının âbideleştiğini anlatıyor. Yirminci Yüzyılda

bile aynı şekilde yargılananların bulunduğu bu film bizlere bir kere daha hatırlatmaktadır.

Sorguların şiddeti arttıkça filmin sahnelerinin süresi de kısalmaktadır. Soruşturmanın en yüksek noktasında ise herkes o kadar yakından filme çekilmiştir ki ısrarla sual soran bir yargıcın dudakları ve kulaklarını tıkayan Jeanne D' Arc'ın elleri veya ıslak gözleri bütün perdeyi kaplar.

Geçmiş günlerin film eleştiricileri, her sahnenin değer kazanmasını sağlamak için Dreyer'in film tekniğini feda ettiğini ileri sürmüşlerdi. Bu düşüncüyü tamamiyle kabul etmek yersiz olur. Dreyer'in film tekniğine verdiği önemi bugün filimlerinden anlamak kabildir. Bununla beraber "Jeanne D' Arc'ın Tutkusu"nda hareketsiz cisimlerin sık sık perdede görüldüğünü de söylemek gerekir. Filmcilikten daha çok fotoğrafçılığın ilgilendiren bu hareketsiz sahnelerin önce ve sonra gelen sahnelerle de hiç ilgisi yoktur. Fakat ustalıklı filme çekilen

hareketsiz cisimler başarılı kompozisyonların meydana gelmesine sebep olmuşlar. Bu yüzden filimlere ait fotoğraf toplayanlar ve sinema tarihine ait kitap yazarlar arasında "Jeanne D' Arc'ın Tutkusu"nun resimleri son derece revaçtır.

Rejisör Dreyer'in en son filmi "Ordet - Söz" de dini bir tema üzerine kurulmuştur. Fakat her iki film arasında çok fark var. "Jeanne D' Arc'ın Tutkusu" kişisel bir dramın hikâyesini anlatır. "Ordet - Söz" ise tamamiyle Hıristiyanlıkla ilgili bir filmidir. İncil'in "Söz"ünden çıkan anlama dayandığı gibi Hıristiyanlığın modern şekildedeki açıklamasına da çatar. "Ordet - Söz"e bir propaganda filmi de diyebiliriz. Bununla beraber propaganda havasının içinde kişilerin iç dünyası da gizlenmiştir. Üstü örtülü anlamları bulup çıkarmak seyirciye düşüyor. Hikâyenin ağır temposu özellikle Amerikalı seyircileri sabırsızlıkla kıvrandırmaya yetmişti. Sessiz film devrinin usta rejisörü Dreyer son filminde de basitliği ön plâna

(sonu otuzdörtte)

midasın kulakları

oyun bir perde

güngör dilmen

kişiler

MİDAS: Frigya Kralı

APOLLON: Güneş - Us - Bilgi Tanrısı (Harp çalar.)

PAN: Issız kırların, yaban doğanın tanrısı. (Flüt çalar.)

BERBER

BERBERİN KARISI

YONTUCU

BİRİNCİ ADAM: (BİRİNCİ OZAN, BİRİNCİ SAKALLI, BİRİNCİ SAVCI.)

İKİNCİ ADAM : (İKİNCİ OZAN, İKİNCİ SAKALLI, İKİNCİ SAVCI.)

FRİGYALI KENTLİLER, KÖYLÜLER. AY TANRIÇANIN SESİ.

KEÇİLER KOROSU : Şarap ve tiyatro tanrısı Dionüsos'un satürleri.

NOT : KEÇİLER KOROSU oyuna türlü şekillerde katılarak yön verir, dış hareketi sağlar. Koro sürekli olarak Midas üzerinde etkindir. Çabuk sahne değişimi için pek hafif olması gereken dekorları da onlar taşır, sahneyi düzenlerler. Biri KORO BAŞI (bir teke) olmak üzere sayıları sahne olanaklarına göre değişir. Son sahnede keçi kılıklarını bırakarak Gordium sokaklarındaki Frigyalılar olurlar. Bu sahnedeki kalabalık etkisi hareketli panolar, boy aynaları ve kişilerin yüzlerine takıp çıkardıkları değişik maskelerle verilir.

MİDAS, İs. Ö. 700 çevrelerinde Anadoluda yaşamış krallardan biridir. Ülkesi (Frigya) Orta Anadolu'dan Egeye değin uzanırdı. Atası Gordios Frigya'nın ilk kralıydı. Kurduğu başkente ve attığı ünlü düğüme adını vermiştir. Frigya Kralları sırasıyla Gordios ve Midas adlarını alırlardı. Midaslardan birinin adı bir kaç masala karışmıştır ki bunlardan biri oyunumuzun konusudur.. Midas adı sonraları tanrılaştırılmış ve kendisine tapılmıştır. Midasın Ankara yakınlarında Yassıhöyükte'ki mezarı iki yıl kadar önce kazılıp açılmıştır. Gene Ankarada Hitit Müzesinde bu kralı eşek kulaklarıyla gösteren pek küçük bir kil heykel vardır.

SAHNE 1.

FRİGYA OVALARI.

ÖNDE : KEÇİLER KORUSU (ÖN SÖYLEŞİ.)

ARKADA : SÖZSÜZ OYUN : (Apollon elinde harp, Pan elinde flüt sert bir tartışmaya tutuşmuşlar : Flüt mü yoksa harp mi üstün?)

ÖN SÖYLEŞİ

- KORO** : Dionüsos, efendimiz, şu koca Şarap Tanrısı
Efendimiz Dionüsos şu koca Oyun Tanrısı
Bizi uçsuz bucaksız Frigya ovalarına saldı
Biz koro olacağız bu oyuna
Delişmen keçi tayfası.
- K. BAŞI** : Söyleyin keçi tayfası
Midasın ikinci öyküsünü
- KORO** : En gülünçlüsünü, en gülünçlüsünü.
- K. BAŞI** : (Durgun - hayretle) En gülünçlüsünü.
Söyleyin keçi tayfası
Ne geldi Midasın başına
Girince şu çekişen
İki tanrı arasına.
- KORO** : Söyliyelim keçi tayfası
Ne geldi Midasın başına:
İki tanrı işte kapışmışlar
Harpiyle Apollon, flütüyle Pan.
Kim daha usta, kim daha güçlü
Dionüsos'un yüce buyruğuyla da
Oyunu kızıştırmak bize düştü.

(Dans ederek.)

Efendimiz Dionüsos şu koca Oyun Tanrısı
Bizi uçsuz bucaksız Frigya ovalarına saldı
Koro olacağız bu oyuna
Delişmen keçi tayfası

Böyle çekişip gitselerdi
Birşey olmayacaktı ya
Bütün mesele işte 'şimdi' başladı.

(İki tanrı kızgın, birbirlerine sırtlarını dönerler. Az sonra Apollon Pan'ın omuzunu dürter... Birşey söyler, uzakları gösterir. Pan düşünür, razı olur... İkisi de o yöne bakarlar. Uzakta üzerinde Gordium yazılı bir kent kapısı görünür.)

Orada Gordium'da bir kral var
Orada Gordiumda... tanrılar yarışırlar.

(Sahne kararır.. Karşılıklı birbirini kesen, çekişmeli harp ve flüt sesleri.)

SAHNE 2.

MİDASIN SARAYI.

(Ortada bir sütun üzerinde Midasın bir baş - yontusu var... Üstü örtülü. Sağda balkona açılan bir pencereden keçiler başlarını uzatırlar, içeri atırlar. Korobaşının elinde bir karniş, ucunda ipe bağlı bir çelenk vardır... Keçiler yeşil yapraklara erişmek için sıçrayıp dururlar...)

YONTUCU, BERBER, BİRİNCİ, İKİNCİ ADAM yontunun önünde konuşuyorlar.)

İI. ADAM : Hişt...!

Midasın geldiğini görünce susarlar. Midas girer. Başında kırmızı, acaip bir takke vardır. Onları görmemiş gibi yürüyüp geçecekken birden arkasına döner.)

MİDAS : Güldünüz, niye güldünüz arkamdan?

BERBER : Biz hiç gülmedik Midas.

L ADAM : (İkinci adama) Sesimiz çıktı mı?

MİDAS : Güldünüz... Gürültüyle sırtığınızı işittim arkamdan.

BERBER : Gürültüyle?

İI. ADAM : İnan, Midas şu kadarcık gülmedik.

YONTUCU : Hep asıktı suratlarımız.

MİDAS : Kimse gülmedi mi?

BERBER : O gülmü-tür belki. (Yontunun üstündeki örtüyü hızla çeker.)
Ah gerçekten güllüp duruyormuş... Kendi kendine...
Tarihi bir yontu bu: Gülen bir Midas.

(Örtü açılınca Midasın elleri başına gidivermiştir. Yontunun yüzündeki gülme, kişilerin yüzlerine geçer.)

MİDAS : Bak şunların suratlarına
BERBER : Seni görünce zaten
Ne yapacağımızı bilemiyoruz suratlarımızı
Gülüyoruz suç oluyor
Somurtuyoruz gene suç
Sana ne gerek biliyor musun Midas?

MİDAS : Küstah ne gerek?
BERBER : Saçlarını kestirmek gerek Midas, saçlarını kestirmek gerek...
Günler, aylar var...

(Midas üzerine yürür, hepsini dışarı çıkarır. Yontusunun karşısına geçip seyrederek.)

MİDAS : Sırtıyor, budala.
(Bir tokatla yontuyu yere devirir.)

KORO : Bir sabah varırsınız farkına
Yitirmişsiniz çünkü yüzünüzü
Bir sabah farkına varırsınız.

MİDAS : Bütün ağırlıklarıyla duruyorlar
Nasıl kurtulacağım bunlardan?
Kahrediyorlar beni
Gizliyorum onları... ama taşıyorum ya...
Bende onlar... Besliyorum...
Gizledikçe ağırlaşıyorlar... Ona söylesem?
(Korobaşı çelengi Midasın başının üstünde oynatarak onu kızdırır.)
Keçi düşmanlarım.

(Midas çelengi kapıp koparır.)

KORO : Keçi dostların... Ona açsana Midas, ona göstereceğim.
Pay et onunla gizini
Yeğnileşir yarıyarıya.

(Keçiler Midasın çevresinde dönerek birşeyler fısıldarlar. Kapıyı gösterirler, dillerini çıkarıp yalanırlar... Pencereden çıkıp giderler. Midas usulca kapıya yaklaşır, birden açınca Berber içeri yuvarlanır. Papuçları elinde yalınayaktır.)

MİDAS : Cezan ama korkunç olacak.
BERBER : Suçum ne Midas?
MİDAS : Kralın gizini açıklamak.
BERBER : Yalan... Ne gizi Midas?
MİDAS : Bir gün nasıl olsa... tutamayacaksın dilini.
Öyle bir işkence tasarlıyorum ki senin için.
BERBER : Ne o Midas?
MİDAS : Gizim mi?
BERBER : Tasarladığın işkence.
MİDAS : Katıla katıla güleceksin
Katılıncaya dek güldüreceğim seni.

(Berber anlamadan sırtır.)

Ne güzel tabanların var senin.

BERBER : Ne bileyim ben.
MİDAS : Bu tabanlar ne işe yarar bilir misin?
BERBER : Dikiliyorum ya üstünde onların.
MİDAS : Bütün yükü çeken onlar değil mi?
Oysa yeni çelenklerini
Hep başlara takarlar: Gel biz değişik bir şey...

(Midas berberi ayaklarından kaldırarak elindeki çelengi iki ayağına bağlar.)

Haydi şimdi çıkaralım da pencereden
Alkış tutsunlar şanlı ayaklarına.

(Midas berberin ayaklarını balkon penceresinden dışarı çıkarır...
Bir ıslık çalar... Berber kıvrana kıvrana gülmeğe başlar.)

BERBER : Gıdıklıyorum, gıdıklıyorum... ah...
Yalıyorlar tabanlarımı, yalıyorlar...
Kurtar... kurtar beni... ah... ah...

(Berber çıplak ayaklarını pencereden kurtarır... Keçiler çelengi yiyip bitirmiştir... Berber dill tutulmuş odanın ortasında perişan yatar.)

- MIDAS** : Bu sarayın keçilerle haşırneşir
Cıduğunu bilirs n deyin mi?
Tanrılar en korkunc ölümü
Gülmelerin ucuna koydular.
Dilini tutmazsan işte böyle olacak:
Güleceksin böğüre böğüre
Kazık kesilinceye dek.
- BERBER** : Oh korkunç bu.. Ben istemiyorum senin g'zini Midas
Gizin kendine kalsın... İstemiyorum gülmek...
(Sürtünerek yaklaşıp, alçak sesle)
Ne gösterecektin Midas?
- MIDAS** : Haydi isimize bakalım... Ne duruyorsun çıkar takkeyi...
Saçlarım uzadıkça uzadı, yeleye döndü...
- BERBER** : Aslan kralımız, Gordium'un şanlı aslanı.
(Elleri titriyerek takkeyi çıkarır.)
Eşek kulakları, ççek kulakları... Eşş... Oooh...
- MIDAS** : Saçlarım kıtık olmuştur belki... Dikkatli tara...
Islatsan biraz... Kokuyu su istemem...
Ne dikilivorsun öyle?.. Bunlara mı bakıyorsun?..
Hih... Kulaklarım işte... Haydi kırk beni, kırk beni.
Nasıl mı oldu?.. Merak mı ediyorsun?..
O günü hatırlarsın değil mi?.. Tabii hatırlarsın?..
Bütün Gordium ayağa kalkmıştı
Ne büyük bir gündü o... Öff kulaklarım
Nasıl bir telâş vardı ortalıkta
Son hazırlıkları tamamlamak için
(Sahne yavaş yavaş kararır. Yarışma sahnesi için kişiler yerlerini alır.)

SAHNE 3.

GEREKLİ DEĞİŞİKLİKLERLE AYNI SAHNE.

Ortada Midas'ın tahtı. Tahtın iki yanına iki tabure konmuş. **BERBER** kralın sabah tuvaletini bitirmek üzere. **YONTUCU** yerde Midas'ın bir baş yontusunu yapıyor. **BİRİNCİ OZAN**, **İKİNCİ OZAN** yanda tartışıyorlar **MIDAS** gözlerini elindeki kum saatine dikmiş. Hepsi bekleme heyecanı içinde.)

- MIDAS** : Çabuk ol nerdeyse gelecekler.
- BERBER** : Bitti bitti işte. (Yontucuya) Biliyormusun meslekdaş sayılırız seninle
Ben kralı traş ediyorum sen kralın heykelini
Bu kulakları güzel yont ha
Az san büyük bir şerafe erecekler.
İyice belirt önemlerini.
- YONTUCU** : Dış görünüşleriyle kulaklar
Yansıtmaız kişiliğimizi.
(Apollonun gelişyle sahne birden aydınlanır.)
- APOLLON** : Günaydın Kra! Midas.
- MIDAS** : Günaydın iyice Apollon. ısağa boğdun sarayı
Bu en büyük şeref bizim için.
- YONTUCU** : Apollon işte ta kendisi
- BERBER** : Apollon'un ta kendisi bu mu?
- YONTUCU** : Bu ya hiç mi heykelini görmedin?
- APOLLON** : Pan nerde, bekliyecek miyiz?
(BİRER İKİŞER KEÇİLER İÇERİ DOLAR.)
Ne o kumla mı ölçüyorsun süreyi.
(Yere bir kargı saplayarak.)
Al sana bir güneş saati işte.
- MIDAS** : O yalnız ışıklı saatleri sayabilir
Bu ama karanlıkta da işliyor
Gece gündüz akıyor... Bakamaz kişi
Akıp gidiyor kupkuru kum.

- KORO** : Kupkuru kum kupkuru kum
Güneşe karşı kupkuru kum.
- APOLLON** : Nerden çıktı bunlar ?
- KORO** : Alkışlamıya geldik büyük Panı
(Pan soluk soluğa içeri gelir.)
Selâm büyüklük Pan selâm sana
Bir kökteniz seninle biz.
- PAN** : (Apollon'a) Alacağın olsun... El salladığımı gördün de
Almadın arabana... Koşturdun... Ama soluğum var.. üflিয়েcek.
- APOLLON** : O sen miydin? Çoban parçası sandım uzaktan.
- PAN** : Görürsün çobanı... Midas sen misin?.. Ben Pan... Hani tanrı
İyl aç kulaklarını... Nasıl ezeceğim onu işit.
(Pan elindeki kamışı çakıyla yontarak çabuk çabuk yeni bir flüt
hazırlamaktadır.)
- APOLLON** : Haydi çabuk bitirelim işi
Eğlenemem burda
Orada batı kapılarında
Işın kargıların titreşiyor işte
Kent kent uyanıyorlar, ülke ülke.
- MIDAS** : Sen şöyle buyur Apollon
Pan sen de şöyle dur.
(Apollon Midasın tahtına oturmak ister, Midas ona yandaki ta-
bureyl gösterir. Pan önce tabureye oturur, rahat edemez yere
bağdaş kurar. Midas tahtına oturur.)
- APOLLON** : (Midası süzerek)
Mitolojya okunamış birine
Şuradan iki tanrı ayır desem
Benden sonra mutlak seni gösterir.
- PAN** : Ya ben ?
- APOLLON** : Yaban
- KORO** : Yaban, yaban.
(Midas ellerini çırpır onları susturur. Başlaması için Apollona
işaret eder. Apollon başındaki defne çelengini çıkararak Midas'a
verir.)
- APOLLON** : Kim kazanırsa..
- KORO** : Tanrı yengi çelengini koydu ortaya...
- APOLLON** : Önce bir açıklama yapacağım musikim üstüne.
- PAN** : Oh oh, açıklamalı musiki...
Ezgilerini sözlerle destekliyecek...
Sen çal, tartmak bize düşer.
- MIDAS** : Bana düşer... Sırf kulak kesilmiş seni dinliyorum.
- APOLLON** : Ölümsüz ezgilerimi yalnız
Anlıyabilen kulaklar işitecek.
- BERBER** : İşittiniz mi ?
- KORO** : Yalnız anlayabilen kulaklar.
- BERBER** : Ben işitmezsem Apollon'u
Keserim bu kulakları.
- APOLLON** : Bu yetiye erişememiş mutsuz çoğunluk ise
Yalnız boş bir yel duyacak kulaklarından esip geçen.
Evrenin büyük uyuşumunu
Saf güzelliğini usun
Sereceğim önünüze
Ünlü kentler işte
Romalar, Troyalar, Gordiumlar
Işır ağır karanlıktan
Vurunca şavkım işır
Serin taşlara yaslanıp
Hergün tekrarlırsınız güneşi
Revnaklı sütunları üstünde
Mermer ülkeleri usun
Ki geniş kubbelerinden yankıları
Vurur sonsuzluk üstüne

- Ne ki ulu, ne ki sonsuz, ne ki bir
Yalnız mutlu kulaklar işitebilir.
Ah... akort... Bir lâ verir misin Pan?
- PAN** : Ha ya, vereyim
(Pan bir lâ üfler.)
- APOLLON** : Hah ha.. ilâhi Pan, şaka söyledim.
Olacak iş mi?
(Apollon çalmağa başlar. **SESSİZ MUSİKİ.**)
- BERBER** : (Yontucuya) İşitmiyor musun?
YONTUCU : Tabii... Ölümsüz ezgiler bunlar.
BERBER : Ölümsüz ezgiler... (Birinci Ozana) Sen de işitmiyor musun?
I. OZAN : Tüm güzellikleri usun,
BERBER : (İkinci Ozana.) Ne oluyorsun öyle?
II. OZAN : (Kendinden geçmiş gibi gözleri kapalı)
Büyük uyuşumu evrenin... Bütünüyle sıyrıldım...
Bu aşağılık çevreden... Uzak burçlara doğru ağıyorum.
- BERBER** : Niye gözlerini kapıyorsun öyle?
Aşağıya bakınca başın mı dönüyor?
- MİDAS** : (Heyecanını tutamıyarak) Ne güçlü ezgiler bunlar
Çal büyük Apollon çal.
- I. OZAN** : Çal büyük Apollon çal
II. OZAN : Çal Apollon... büyük...
YONTUCU : Çal... ah...
BERBER : (Kendi kendine) Hepsi işitiyor... hepsi... Ben işitmiyorum
Bir ben işitmiyorum (Yontucuya) Gerçekten işitiyor musun?
- YONTUCU** : Tabii... Sen işitmiyor musun yoksa?
BERBER : Güldür güldür çalıyor Apollon.
(Kendi kendine) Ben niye işitmiyorum?
- YONTUCU** : Ne dedin?
BERBER : Ne güçlü ezgiler... Çal büyük Apollon...
(Kendi kendine) Ben niye işitmiyorum?
- I. OZAN** : Hişt susalım, dinliyelim.
II. OZAN : Dinliyelim.
KORO : Dinlemek için işitmek gerek önce
Dinlemek için işitmek gerek
İşitmek için anlamak gerek
Anlamak için ne gerek
Ne gerek, ne gerek, ne gerek?
- MİDAS** : Oh esin perileri işte.
(Esin Perileri Muselerin dansı.)
- BERBER** : Neymiş?
YONTUCU : Esin perileri...
BERBER : Dans ediyorlar değil mi?
Duyuyorum esintilerini.
- PAN** : Uyuşum, uyuşum dedin uyuşukluk çöktürdün üzerime
Ben biraz kestiriyorum.
(Keçler harpın bir telni koparır)
- I. OZAN** : İşittim.
II. OZAN : İşittim.
BERBER : Ah tel koptu... Hiç işitmiyordum
Şimdi daha hiç işitmiyeceğim.
- PAN** : Al sana bir kavi keçi kılı Apollon
Onunla kopan telini onar.
(Harpın bir tel daha koparılır.)
Ha gayret dostum, hava kalacak parmaklarında.
(Berber yanındakilerden iyiden iyiye kuşkulanmıştır. Yontucu-
nun gözlerini kapar.)
- BERBER** : (Yontucuya) Gene işitiyor musun?
(Berber Apollonun dikkatini üzerine çeker. Tanrı biraz ara verir.)
- YONTUCU** : Ohh... Bu en güçlü yeri...

- BERBER** : (Yer'inden fırlayarak avazı çktüğü kadar)
Yalan, yalan, yalan.
Kimse işitmiyor Apollonu, kimse işitmiyor
Tanrı sağır kulaklara çalıyor... Yalan, yalan
İşitmiyorlar... Apollonun çalgısından anhyan
Beri gelsin... Ne bu, ne bu, ne ben...
Pak yel uçuyor kulaklarımızda...
Mutsuz kulaklarımızda,
Tanrının ezgileri güdültüye gidiyor...
Yalan, yalan...
- MIDAS** : Eşek herif, atın şunu dışarı.
(Berberi yaka paça dşarı atarlar.)
- BERBER** : Kusura kalma Apollon... Yalan yalan.
- PAN** : Yaşas n. bir tane çıktı işte bak
Çalgından anlayan
(Yontucu, I. Ozan, II. Ozan birbirlerini suçlayan bakışlarla sü-
zerler. Sonra gözlerini önelerine eğip sunarlar. Sessizlik, Apollon da
devam eleez. Kollarını kavuşturur bekler.)
Öyleyse sıra bende
Ama su serarla vika kulaklarını Midas
Tortu döküntü kalmasın
Apollonun ağır ezgilerinden
(Midas iki serçe parmağını bir keçirân sunduğu kupaya daldı-
rarak kulaklarını yıkar.)
- Ben, Pan
Doğanın kudretli sesi
Çıgılları arthvan boşlukta kuruyorum musikimi
Gergin susuşlardan, kahkaha aralarından
Ben Pan, Pan.
- KORO** : Gergin susuşlardan, kahkaha aralarından.
- PAN** : Ben varım ıssız kırlarda, yitik yollarda
Varım ben kavranlarda, yolum çoruklarda
Yeşilin karanlıktan koptuğu an
Ben varım, Pan, Pan.
- KORO** : Yeşilin karanlıktan koptuğu an
- PAN** : Hiç bir şey yoktur ortalıkta, hic bir şey kıpırdamaz
Bir korku uyanır yüreklerde nedensiz
Ben işte Pan.
- KORO** : Bir korku uyanır yüreklerde nedensiz.
- PAN** : Ya da büyültürtim sessizlik içre
Yaprak hıştırtılarını, böcek kımıltılarını
Ben, Pan işte
- KORO** : Yaprak hıştırtılarını, böcek kımıltılarını.
- PAN** : Önünü keserim yolcunun
Uçsuz bucaksız bir ovada
Bulutları içine baka baka korkar
Çiçeklerin içine baka baka
Ben, Pan, Pan.
- KORO** : Çiçeklerin içine baka baka.
- PAN** : Seslenince ben
Seslenir milyon yankın
Şimdi uzak şimdi yakın
Ağaçlardan ağaçlardan
Kayalardan kayalardan
Sulardan sulardan
Ben, Pan, Pan.
- KORO** : Seslenir milyon yankın
- PAN** : Benim bazı gecelerde
Suları ters akıtan
Herşey türkümde özgür
Boşanır şimdi yaprak ağaca ağaç ormana
Katarım onları azgın sulara
Şu küçük deliklerden dökülür
Billür damlacıkları

Yaprak ağaca, ağaç ormana.
Kulak işitmez yürek işitir
Benim çarpıcı ezgilerimi
Ne ki usa gelmez, çılgın, boşanmış
Ne ki vurucu, yırtıcı, ısırğan
Ben Pan, Pan, Pan.
Kulak işitmez yürek işitir
Senin çarpıcı ezgilerini
Koca Pan, Pan, Pan.

(Pan flütünü çalmıya başlar. Keçilerin dansı.)

MİDAS : Keçilerin dansına bak... Gittikçe coşuyorlar.

(Keçiler dışarı çıkar az sonra ellerinde birer limonla geri gelirler. Limonları Pan'n karşısında yemiye başlayınca Tanrının flütünden önce bozuk sesler gellr, sonra büsbütün çalmaz olur.)

PAN : (Keçilere) Defolun keratalar... Apollonu mu tutuyorsunuz yoksa Alın öyleyse.

(Flütün pek bol olan suyunu akıtır. Tiz, çok şiddetli bir ses üfler. Keçiler çarpılıp yere yıkılırlar. Sonra kendilerini toparlayıp kaçarlar. Pan daha şiddetle çalmağa devam eder.

APOLLON : Bulut getirin biraz bulut
Kulaklarım dayanamıyor. .

YONTUCU : Dehşet, Panın haline bak
Bütün gücünü ortaya koyuyor

I. OZAN : Dehşet, Panın haline bak

II. OZAN : Ortaya koyuyor gücünü. . bütün.

MİDAS : Pan süren doldu artık kes.

APOLLON : Hey Pan yeter, yeter işittik.

MİDAS : Durduramayacağız onu gözleri döndü
Ağzı köpük içinde, hey Pan kes artık, kes. Pan... Pan...
Pan, Pan, Pan.

I. OZAN : Dehşet.

II. OZAN : Dehşet.

(Ağzında flüt yerlerde kıvranan Pan' zorlukla sustururlar.)

PAN : Ne oldu bana? . . Ha?

MİDAS : Flüt çalıyordun ya.

PAN : Haa?

MİDAS : Şimdi sıra yargıda.

PAN : Şu pencereyi açsana biraz serinliyelim.

(Pencere açılınca halkın Pan için yaptığı tezahürat işittir: Pan, Pan. . Pan kazandı . . Pan yaşa. . Pan, Pan. . Sürekli uğultu.)

APOLLON : Kapa şu pencereyi Midas

MİDAS : Çılgınca Panı alkışlıyorlar.

(Midas Pencereyi kapar.)

PAN : Bunaldık yahu.

(Pencereyi açar. Panın pencerede görünmesiyle sesler büsbütün yükselir.)

İşitiyor musun Apollon, halk ne yanılmaz bir yargıcı
Onun sağduyusu hiç aldanmaz.

APOLLON : Ben öyle düşünmüyorum koca çoban
Kavalın'a ayarttın sürüyü (Pencereyi şiddetle kapar)
Midası etki altında bırakmağa çalışma.

MİDAS : Yargımı özgürce vereceğim
Halkın sığ beğenisi beni yanıltmıyacak.

PAN : (Pencereyi açarak) Dinle, alanlar dolusu alkışlıyorlar beni.

APOLLON : Alanlar dolusu kalabalık beni hiç alkışlanmıyacak.

(Pencereyi kapar.)

MİDAS : Yargımı özgür olarak vereceğim.

PAN : (Pencereyi açar.) Kral halkın sesini dinler.

APOLLON : (Pencereyi kapar.) Tek bir sözle kral susturur kalabalığı.

PAN : (Pencereyi açar.) Kral ki çığnemiş halkın sesini..

- APOLLON** : (Pencereyi kapar.) Kral mı ki yığınların gürültüsüne karşı Korumamanış kanısını.
- MIDAS** : Yargımı özgür olarak vereceğim.
- PAN** : (Pencereyi açar.) Dinle, tek bir ses olmuş Gordium Adımı çağırıyor. Heey susmayacak mısınız be Midası şaşırtıyorsunuz. Ya kızıp da gürültünüzü Onu kazandırırsa Midas, bilmem ne yaparsınız? Gidi yaygaraçılar sizi, Gordiumu birbirine katarsınız. Usunuza koydunuz ya bir kez Pan kazandı Güllünc düşer Midas güllünc düşer Aykırı verirse yargıyı.
- MIDAS** : Yargımı özgür olarak vereceğim.
(Midas pencereyi kapar.)
- KORO** : Midas arada kaldı
Halk nite geliyor düşüncesini.
- MIDAS** : (Kendikendine.) Girmeseydim keşke aralarına Ah korkak..
Bu en büyük gün benim için
Gözümün içine bakıyor iki tanrı
Bir sözümle biri yıkılacak. Bir sözümle. Hangisi?
Yüreklere titriyerek bekliyorlar yargımı.
Yenik düşürecekim, yenik düşürecekim .
- KORO** : En güçlüsünü.
- MIDAS** : En güçlüsünü.
Yargımı bildiriyorum
İşitin, tanık olun
Frigyada, Gordiumda sarayında yapılan yarışmada . . .
- PAN** : Söyle be.
- MIDAS** : Pan, flütüyle Apollonu yenmiştir.
(Panın flüt tutan elini kaldırır. Başına defne çelengini takar.)
- APOLLON** : Pan mı kazandı?
- PAN** : Yaşa Midas gerçekten kulak varmış sende.
- YARI K.** : Halkın sesine uydu Midas.
- II. YARI K.** : Yok, daha büyük bir gururu
Yıkma zevki daha büyüktü.
- YARI K.** : Belki de Midas yargısında
Bütünüyle namuslu.
(Koro birleşir... Pan omuzlarına alırlar.)
- KORO** : Pan, Pan, Pan
Harpa karşı flüt denendi
Pan, Pan, Pan
Flüt harpı yendi
Pan, Pan, Pan
Pan Apollonu yendi
Pan Apollonu yendi
Nerde Apollon usta nerde yengi çelengin?
- PAN** : Al, kazandırdığın karnış
Armağan olsun sana. (Flütü Midasa verir)
(Keçiler gürültülerle Panı alıp götürürler. Midasla Apollon yalnız kalır.)
- APOLLON** : Demek böyle? Pan, Apollonu yendi
Midasın yargısı şimdi
Ağızdan ağıza, yerden göğe
Göçebe çadırlarından tanrı otağlarına
Erişecek.... Herkes Apollon yenildi diyecek... Pan yendi diyecek.
Bu yargıyı bir daha kimse değiştirmeyecek
Apollon yenildi ha... Bunu nasıl yaptın Midas
En ulu ezgilerimi verdim kulaklarına.
- MIDAS** : Biliyorum... Öyle gerekti... Boyun eğ yenilgine.
- APOLLON** : Pan onu verdi sana
Benim de bir çift armağanım var Midas.
Bu yarışmaya gösterdiğin anlayıştan ötürü
Fazlasıyla layıksın sen bunlara
Bilsin cihan Midasın ne idüğünü
Hadı kralım öttür sen düdüğünü.

(Apollon Midasın başına bir çift eşek kulağı takıp çıkar... Midas kulaklarını önce elleriyle yoklar, sonra aynanın önüne koşar.)

MIDAS : (Zor işitilen inilttil bir sesle)
Aa... Eşek kulakları, eşek kulakları..

SAHNE 4.

İKİNCİ SAHNEYE DÖNÜŞ.

(Midasın traşu bitmiş... Berberin tuttuğu aynaya bakıyor.)

MIDAS : (Aynayı iterek) Tam anlattığım gibi işte.

BERBER : Kimseye söylemeyeceğim bunu yeminle.

MIDAS : Ola ki sana açmakla yanlış ettim
Geç değil daha... (Berberin üstüne yürütür.)

BERBER : Ben bir şey görmedim, bir şey işitmedim...
Bu değişim derinlemesine mi?
Yani usuna dek... düşünürken de?

MIDAS : Yalnız kulaklarımla böyleyim...
Nasıl kurtulacağım bunlardan?..

BERBER : Bir şey yapsana Midas.. Aya yalvar
Ay çünkü değişmelerin tanrıçası.

MIDAS : Dilini tut berberbaşı dilini tut
Tabanlarını hatırla, kulaklarını unut.

(Midas çıkar.. Berber arkasından kesik bir kahkaha atar... İşlik çalarak takımlarını toplamağa başlar.)

BERBER : Ah, şimdi ne olacak?.. Öff.. düş mü gördüm?
Ne düşü, gözlerimle gördüm be, ellerimle dokundum:
Gerçek kulaklar.. Öyle bir derinden kaynamış ki...
Midasın kulakları.. ah kulakları. İnanmazlar ki..
Ne yapacağım şimdi?. Hiç bir şey yapmıyacağım... Bu iyi..
Susacağım, unutacağım.. Benden kabahat gitsin... Söyler miyim
Hah, umurumda mı? (Kahkaha atar birden susar).. Ne oluyorum?
Hah... hah... Midasın kulakları, Midasın kulakları.

SAHNE 5.

SARAYDA BİR KORİDOR.

(Berberin kapısının önü. Kapının üzerinde arma: Taç üzerinde makas. Makasın açık ağızları tuhaf bir şekilde iki uzun kulağı andırıyor. Midas bir uçtan girer.)

MIDAS : Kapılar, kapıların ardında beni konuşuyorlar.

(Çekingeng adımlarla kapıya yaklaşır... Çevresini yoklar... Kulağını anahtar deliğine yaklaştırır, bir şey işitmez. Takkesini çıkarır, tekrar kulağını dayar. İçerden makas sıkırtıları ve konuşmalar işitilir. Memnun kulaklarını okşar.)

(MIDASIN KULAKLARIYLA İŞİTTİKLERİDİR.)

(Odada Berbere sakallarını düzelttiren Gordium Erenleri BİRİNCİ SAKALLI, İKİNCİ SAKALLI, bozuk bir makina ritmiyle düşünür ve konuşurlar.)

I. SAKALLI : Gerek... Bilmek gerek.
Gerek bize bilmek

II. SAKALLI : Ne gerek, ne gerek, ne gerek
Ne gerek bize bilmek?

I. SAKALLI : Düşer bize bilmek

II. SAKALLI : Ne düşer, ne düşer, ne düşer
Ne düşer bize bilmek?

I. SAKALLI : Takke... takıyor ki takkeyi

II. SAKALLI : Takıyor ki takkeyi ta
Bize bilmek düşer.

(Dışardan hafif darbuka sesleri tempo tutar.)

I. SAKALLI : Düşün öyleyse

- II. SAKALLI** : Takke... takıyor ki takkeyi
Takke... takıyor ki takkeyi
Takıyor ki takkeyi ta.
- I. SAKALLI** : Üf kör müsün berber
Kulağımı koparacaktın.
- II. SAKALLI** : Üf kör müsün berber
Çıkaracaktım gözümü.
Takke takıyor ki takkeyi ta
Takke takıyor ki takkeyi ta..
- I. SAKALLI** : Sus, sus kulağına gider.
- II. SAKALLI** : Ne gider, ne gider, ne gider?
- I. SAKALLI** : Öf bugün hiç düşünemiyoruz
Hep tekrarlıyoruz birbirimizi.
- II. SAKALLI** : Tekrarlıyoruz hep biribizbirimizi
- I. SAKALLI** : Ben buldum bir ip ucu.
- II. SAKALLI** : Buldun mu?. Hani ya ucu?
- I. SAKALLI** : Takke... Kırmızı takke
Niye sarı değil, mor değil, sümbül değil?
Bence bunun üstünde düşünülmalıdır.
- II. SAKALLI** : Niye sarı - sümbül, mor - sümbül değil?
- BERBER** : (Avazı çıktığı kadar.)
Susuuuuun... deli olacağım.
Siz Frigya bilgelerisiniz ya
Siz Gordium Erenleri
Siz birşey bilmezsiniz
Siz koca dümbeklersiniz... siz... siz.
Kırık düzen düşünürsünüz hep:
Tak tak'i... takıyor ki takkeyi tek
Taki tek...

(Midasın arkasında keçi korosu belirir... Korobaşının elinde bir dümbek ya da darbuka vardır. İçerdeki konuşmalara tempo tutar.)

- I. SAKALLI** : Hakaret bize bu... hakaret.
- II. SAKALLI** : Hakaret ha... kareti. ha
Karet-i ha.. karet
Hakaret-i ha.. karet-i ha..
- KORO** : Hakaret-i ha karet- ha
Karet.. Karet-i ha...

(Korobaşının şiddetlenen darbuka vuruşları ile bu minval üzere sürüp giderken Midas bu kez gözünü anahtar deliğine yaklaşır. Sahne hafifçe kararır. Kapı eksenini üzerine yana döner. Berberin odası 'gözlere' açılmış olur. Midas gene kapının arkasında -sahnenin iyice yan nda- içerisini dikiz eder durumda kalır. Kısa bir süre hareketsiz tablo: **BERBER SAKALLI FRIGYA BİLGELERİNİ TRAF EDİYOR.** Bu kişiler yarıyarıya kukladır. Midas gözlerini ovuşturunca eyleyi başlar ve tam bir fars havası içinde sürer. Berber elindeki makası büyük bir ustalıkla şakırdatmaktadır.)

(MIDASIN KULAKLARIYLA İŞİTİLİP GÖZLERİYLE GÖRDÜKLERİDİR:)

- I. SAKALLI** : Yaaa senin bildiğin neymiş?
- II. SAKALLI** : Senin bildiğin neymiş yaaa?
- BERBER** : Söylesen hayretler içinde kalırsınız
- I. SAKALLI** : Söylesene
- II. SAKALLI** : Söylesene ha.
- BERBER** : Hele hele biraz daha meraklanın
O zaman... hiç söylemem.
- I. SAKALLI** : Hadi söyle.
- II. SAKALLI** : Söyle hadi ha.
- BERBER** : Üstüne düşmeyin söylemem.
- I. SAKALLI** : Söylemezsen söyleme.
- II. SAKALLI** : Söyleme.. söylemezsen.

- BERBER** : Ama şey hakkında... şey.
I. SAKALLI : Şey hakkındaymış, söyle şey.
II. SAKALLI : Şöyle sey, göyle sey.
BERBER : Eütün Gordium ayağa kalkardı... ama söylemem.
I. SAKALLI : Söyleme söylemezsen.
II. SAKALLI : Lemezsen söy.
BERBER : Cyle bir gülerdiniz ki... ama söylemem.
Ama siz koca bunaklarsınız... ama siz..
I. SAKALLI : Ama bu hareket ha
Karet ha.. bu ha..

(Berber I. Sakallının ağzını havluyla tıkar.)

- II. SAKALLI** : Karet-i ha karet bize bu

(II. Sakallının ağzını tıkar.)

- I. SAKALLI** : Biz ki Gordium Erenleriyiz
Biz bugüne bugün ölelim
Ne büyük cenaze törenleriyiz.
II. SAKALLI : Ne büyük cenaze törenleriyiz.
BERBER : Siz ukalâ dümbeleklersiniz
Bir duysanız böyle tekerlemezsiniz
Tek tak-i takıyor ki ta.
I. SAKALLI : Ne yapalım elimizde mi, düşünce bu işliyor.
II. SAKALLI : Düşünce bu.. Ne diye takar takkeyi ta
Ne diye takar takkeyi ta
Kar ki takkeyi ta
Kar ki takkeyi ta.

- BERBER** : Kussam önünüze, kusmuşumu yutar mısınız ha?

- I. SAKALLI** : İğrenç herif.. Lâfına bak.

- II. SAKALLI** : Bak lâfına
Lâfına bak lâfına

- I. SAKALLI** : Buna ne oluyor ha?

- II. SAKALLI** : Bu gidiyor ha ha.

- BERBER** : Söylesem katıla katıla gülersiniz
Söylemem söylemem.. ooh..

- I. SAKALLI** : Söyleme.. Köpükleniyor ağzı hoh hoh.

- II. SAKALLI** : Söyleme.. Köpükleniyor hih hih.

- I. SAKALLI** : Bu gidiyor bu

- II. SAKALLI** : Bu gitti bu.

(Berber fena'laşarak yere düşer, saralı gibi bir süre çırpınır sonra hareketsiz kalır. Yalnız sağ elindeki makas süratle işlemeğe devam etmektedir.. O da yavaşlar.. Can çekişir. Baştan beri Midas Berberin işkencesini garip bir zevkle seyretmekte, bu arada kulakları dinlemekteydi. Bu haliyle biraz da, kendi kendini tatmin eden bir çocuğa benzer.)

- KORO** : (Midas fıldırarak)
Yaramaz çocuk, yaramaz seni.

(Midas elini birden kulaklarından çeker, keçiler birer ikiser odaya dolar. Sakallılar yanlarında keçileri görünce sıvışırılar. Midas da içeri girer. Bir süre berberi seyreder.)

- MİDAS** : Avuclarımı açın avuğlarımı.. rahatlar
Yüzüne su çalın biraz.

(Midas çıkar.. Korobaşı işkemlelerden birinin üzerine çıkar, yere değin uzanan sakalıyla Berberin yüzünü gıdıklar.. Berber ayılır. bir gayrette tekenin sakalına tutuna tutuna ayağa kalkar. Korobaşıyla göz göze gelir.. Öbür keçiler de yavaş yavaş yaklaşırlar.)

- BERBER** : Keçileştiler bunlar.. Keçileştiler
Kaç tanyediler? Bunlar çok... keçileştiler..
Siz Gordium Erenleri değil misiniz?

- KORO** : BE-e-e-e-e BE-e-e-e-e-e
Kırk bizi berberbaşı, kırk bizi

Kırk saçımızı sakalımızı
Kırk kullarımızı.

BERBER : Kıl keçileri, bunlar kıl keçileri.

KOBO : RE-e-e-e-e BE-e-e-e-e

Kırk bizi berberbaşı, kırk bizi

(Keçiler gözlerini Berberin ayaklarına dikerler, dillerini çıkarıp yalanırlar, yavaş yavaş Berberin üstüne gelmeye başlarlar. Berber sırtüstü yere yatmış durumda durur, dizini бүktüp ayaklarını kaldırır, tek papucu düşer, iyice üstüne varan Korobaşına şiddetli bir tekme indirir, fırlayıp kaçar... Keçiler yere yuvarlanan tekeyle alay ederler.)

SAHNE : 6

SARAY.

(Berber Yalnız.)

BERRER : Bir ben gördüm güneş altında
Bir ben dokundum avuçladım
O budalalar hep yorumluyorlar:
Yok efendim şundan ötürü.. Öff ne yapmaya geldim buraya?
Gülüp geçersin.. Tut kendini, tut kendini, tut kendim tut
Midasın.. of.. unut..
Avuçladım onları, tüylü ve canlı
Ne yapacağım ben?.. Diyorlar ki.. Öff..
Çıksam Gordium'un en kalabalık alanına
Ta orada mermer çeşmeler üstünden
Bağursam, bağursam.. Ağaclar serinliğinde..
Ey Gordiumlular duyduk duymadık demeyin
Ey Gordiumlular toplanın çevreme
Toplanın toplanın iyice açın kulaklarınızı
Eeey Gordiumlular...

(Midas girer)

"Bugün. . Ne büyük bir gündür ki. .
Kutluyoruz.. Şu anda.
Çağlar boyunca ta sonsuza akıp giden bu... Ne mutluki... Mutluu.
Kutlu olsun Gordiumlular. .

(Midas alkışlar gibi yapar.)

MIDAS : Gürül gürül akar Gordium'un çeşmeleri
Gürül gürül Gordium'un çeşmeleri
Neler ki söylenir nutuklarda hep alkışlanı:
Nite işitir kulakları kalabalığın
Uzun 'a' sesli 'o' sesli
Korkusuz gerçekleri?
Kişi çıkma ama söylese. . inançlara karşı
Taşlansa, yuhalansa?
Gürül gürül Gordium'un çeşmeleri.

(Midas çıkar. . Berber arkasından şaşkın bakakalır.)

SAHNE : 7

GORDIUM YAKININDA BİR KIR

(İki sevgili ayışığında sevişiyorlar. Midasın geldiğini görünce uzaklaşırlar.)

MIDAS : Buradaydılar işte
Ayışığı kapılardan dışarı uğrattıyor bunları
Genç kanları üzerinde etkin
Gizli gizli sevişiyorlar. . gizli. .
İşimize bakalım:
Bu gece bu
Sümbüllerin ağız soluduğu
Eflâatun rüzgârları. .
Ateş böceklerinin uçtuğu
Yıldızlarla çalılar arası
Yalvaracağım Tanrıçaya.

KORO : Yakar Midas Ay Tanrıçaya
Ay çünkü değişimlerin Tanrıçası
Yükseliyor işte sessizliğin gümüş harpı elinde
Yükseliyor sapsarı ederek bütün bir geceyi

Bak yeşil kurbagalar da
(Harp musiki.. Çekilen kürek vuruşlarıyla yaklaşıyor.)
Yakın sazlıktaki
Çığırıyor kaabrekli türkülerini
Dinle ağustos böcekleri de
İşte yükseliyor Tanrıça
Sessizliğin gümüş harpı elinde.

- MİDAS** : Denizleri ve arzularımızı
Kulaç kulaç yükselten
İşitir misin yalvarışımızı?
- KORO** : Denizleri ve arzularımızı.
- MİDAS** : Gül ışığında, eyy
Yıka benim kulaklarımı
Yıka çirkinliğimden.
- KORO** : Gül ışığında, eyy.
- MİDAS** : Gece kuşların uçtuğu
Aldanıp yakınlığına
Balıkların su yüzüne vurduğu
Değince topukların
İşitir misin yalvarışımızı?
- KORO** : Aldanıp yakınlığına.
- MİDAS** : Sen yeni anlamlarda biçimliyen kanıksanmış
Onaran ışığında
Güzel kıl kulaklarımı
Bu Apollonun en büyük haksızlığı.
İşitirmisin yalvarışımızı?
- KORO** : Yalvarışımızı?
(AY TANRIÇASININ SESİ.)
İşitirim Midas seni
Onaramam kulaklarını
Sen yaman çarpılmışsın
Benim ışığım kâr etmez.
Var Apollona git sen
Var güneşin yamacına
O benden daha güçlü
-Işığımı bile ondan alırım ya-
Büyük adaklar yap
Yatıştır öfkesini
- MİDAS** : Varamam Ay Tanrıça güneşin yamacına
Yapamam o büyük adakları
Bu yargımı değiştirmek olur
Bu pişman olmaktır.
Ben Kral Midasım
Ben yargıcı Midasım
Yargımı değiştirmek nice olur?
Güllünc düşerim şu yeryüzünde.
Ben bir kez söyledim
Sözüm durur yargım durur.
(AY TANRIÇASININ SESİ.)
İnatçı yaratık
Taşı öyleyse o kulakları
Güllünc düşme.
Değişmek isteyen ama eğilir
Değişmek isteyen eğilir.
- MİDAS** : Son sözün bu mu?
Yargım durur öyleyse, kulaklarım durur.
Gölgeleri dağlara taşlara vurur.
(Midas başını örtüp çıkar... Keçiler, ay ışığında uyuyup kal-
mıştır... Harp musiki.)

SAHNE 8.

BERBERİN YATAK ODASI.

(Berber karısıyla bir yer döşeğinde yatıyor... Ay ışıklı bir yaz
gecesi... Pencere açık... Üstlerinde bir cibinlik var. Cibinlik biraz
da kötü bir ağa benziyor.)

- CERBER** : (Sayıklıyarak) Söylemeyeceğim, söylemeyeceğim kimseye...
Tek kişi bilmeyecek...
- KARISI** : Sayıklıyor... Bir halt işlemiş galiba.
- BERBER** : O kırmızı torbanın içindeler...
- KARISI** : Hırsızlık etmiş.
- BERBER** : Canlıydılar... Kanlı canlı ve sıcak...
- KARISI** : Ohh felâket... Cinayet mi yoksa?
Hişşt uyan, uyan.. Terden sırlıslıklam...

(Berber sıçrarak uyanır.)

- BERBER** : Söyledim mi ha?
- KARISI** : Söylemedin.
- BERBER** : Neyi söylemedim?

(Cibinliğin üzerine ay ışığıyla iki dev kulak görüntüsü düşer.)

Oohhh... Oradalar işte, oradalar... Kapkara dikilmişler...
Brakmıyorlar beni... Görüyor musun?

- KARISI** : Kendine gel herif... Neyi görüyor muyum?
- BERBER** : Kulakları işte kulakları... Bu kadar değildiler...

(Görüntüler eksenleri üzerinde ters dönünce iki ayak tabanı olur.)

- KARISI** : Ne kulakları, Nerde?
- BERBER** : Oh tabanlarım işte. Orada görmüyor musun?
- KARISI** : Kulaklar?.. tabanlar?.. Noluyor buna?
Ne arar orada tabanların senin?
- BERBER** : Onlar tabanlarım benim... Anlıyor musun?
Keçiler, keçiler...
- KARISI** : Ah... Keçileri kaçırdı.
- BERBER** : Yalıyacıklar, yalıyacıklar...

(Görüntüler dönerek kâh taban kâh kulak olur.)

Kulaklar gene işte.. korkunç.. Görmüyor musun?..
Ayak tabanlarımı? Orada işte orada.. Kulaklar..
Tabanlarım.. Kulaklar.. Tabanlarım.. Kulaklar, kulaklar..

(Karısı korkarak yataktan çıkar.. Berber iki elini açıp gölgele-
rin üstüne atılır, cibinliği yırtıp parçalar.. Karısı ışığı yakar..)

Yakaladım işte kulakları, yakaladım.. Hışır hışır avuçlarımda tüylü
ve canlı.. Yak ışığı yak ışığı..
Oh tül yalnızca.. yok oldular.. Ne oldu bana?

- KARISI** : Deli adam.. Yırttın cibinliği.. Şimdi uyu sivrisineklerden.

SAHNE : 9

KENT DIŞINDA BİR YER

Önde bir kuyu var. Berber sendeliye sendeliye içeri girer. Kus-
mak isteyen bir adamın halleri vardır üzerinde.)

- BERBER** : Dayanamıyacağım daha.
Öldürür bre beni öldürür..
Neremde taşıyorum onları?
Kursuğumda?.. Barsaklarımda?... Sancıyla
Kapkara bir sancıyla.. tüylü.. canlı
Dokundum, avuçlarıma bulaştı kulakları
Dağ olurlar düşümde.
Çekerler beni sağır mağaralarından içeri.
Oysa bir türküye yüklenebilir; Mİ-DAS-IN KU-LAAK-LAA-RI..
Oh kimse işitti mi?
Bir tek kişiye söylesem
O da kimseye söylemese.. Sonra o da kimseye söylemese, o da kim-
seye söylemese
- Böylece kimse kimseye söylemese.. Kimse bilmese?
Ööf.. öldürür bre beni öldürür.
Midasın gizini tuttum böyle oldum.
Ya kara bildiricilerin gizini tutsaydım
Ya kader cadılarının?
Kehanet ocaklarının?
Oooh kusmalıyım Midasın kulaklarını
Salyam geliyor işte. Bu kuyu işimi görür.

(Kuyunun kapağı nı kaldırıncı içinden bir keçi fırlayıp kaçır.)

Uuh o ne?.. Söz verdim ama Midasa
Şerefim üzerine söz verdim Tabanlarım üzerine.

(Ayaklar n'n altım gıd k'lar.)

Bu kuyu iyi işimi görür. Ooooo Oooooo. hoooooy
Nasil yankıyor kuyu. Canlı... Beni işitir.
Heey, Ooooooo.. Kocaman bir kulak bu kuyu.. Beni işitir.
Ama söylemez.. İşitir beni. Cooooooo.. Nasıl yankıyor kuyu?
Öyleyse işit kuyu, yankıya yankıya işit
Cehennemin yedi kat derinliğine dek işit
İşit kuyu işit..

(Ç lğınca kuyunun içine seslenir.)

Midasın kulakları esek kulakları
Midasın esek kulakları
Eşek kulakları Midasın
Midasın kulakları esek kulakları
Midasın kulakları.. Ohh.

(Kuyunun baş na yığılıp kalır.)

SAHNE 10.

GORDIUMDA BİR SOKAK

SÖZSÜZ OYUN: Sağ vanda küçük bir kukla kulubesi var. üzerindeki fan söyle: "BUGÜNKÜ OYUN BABİL BAKİRESİ" Sokakta herkes birbirine Midas n gizini fısıldıyor.. İşte bir yöne doğru koşuyor.. Bu ara kuklacının küçük çırığı içeri gelir.. Yazıyı silip değiştirir: "BUGÜNKÜ OYUN - MIDASIN KULAKLARI".. Beber içeri gelir.. Onun da kulağı na söylerler.. Yazıyı da görünce fenalık geçirir.. Kaçar..

SAHNE 11.

SARAY

(Midas yalnız. BİRİNCİ ADAM, İKİNCİ ADAM te'laşla içeri gelirler.)

- I. ADAM : İşittik biz yalnızca Midas.
II. ADAM : Evet yalnızca işittik
Yok bizim suçumuz.
MİDAS : İşittiniz?.. Neyi?
I. ADAM : İşittik işte o kadar.
II. ADAM : Döpedüz yani...
MİDAS : Neyi işittiniz sersemler?
I. ADAM : KULAKLAR-ımızla işittik Midas.
II. ADAM : İşittik işte o kadar
Yok bizim suçumuz... Yani... Sen söyle...
I. ADAM : Sen söyle... Mucizeydi bu orada sazlıkta.
II. ADAM : Yel estikçe Midas yel estikçe
Yel estikçe orada sazlıkta... Sen söyle.
MİDAS : Ne oluyor sazlıkta yel estikçe.
I. ADAM : Oluyor bir... HÜÜÜÜ Midas... Haberin yok
II. ADAM : Haberin yok yel estikçe
MİDAS : Canımı saktınız... Şimdi ikinizi de...
I. ADAM : Sallanıyor sazlar.
II. ADAM : Sallanıyor sazlar... Değil ama öyle...
Hıştırlar, fısıltılar...
I. ADAM : Yel estikçe Midas sesleniyor sazlar
Koca bir koro oluyor kırdı
Anlamlı sözler geliyor kulaklarımıza.
MİDAS : Ne demek bu alçak?
I. ADAM : Dilimiz varmaz söylemeye
Mucizeydi bu orada sazlıkta

- II. ADAM** : Yel estikçe Midas yel estikçe
Koro kesiliyor sazlar
Düpedüz söylüyorlar yani.
- MİDAS** : Hain ne söylüyorlar?
- II. ADAM** : Biz diyemeyiz Midas, var sen git dinle
Bütün Gordium da koşuyor dinlemeğe.

SAHNE 12.

GORDIUM YAKININDA BİR SAZLIK

(Birkaç köylü geçerler. Midas ile iki adam soluk soluğa gelirler.)

- MİDAS** : Daha yürüyecek miyiz?
- I. ADAM** : Burası işte buradan işitilir.
- MİDAS** : Hani bir şey işitmiyorum ben.
- I. ADAM** : Hele bir yelessin... Bekliyelim.
- II. ADAM** : Hah işte bir esinti... Şimdi?

(Sazlıktan rüzgârın çıkardığı sesler gelir.)

- MİDAS** : İşitmiyorum bir şey... Sazların hışırtıları yalnızca.
Niye getirdiniz beni buraya?
- I. ADAM** : Hay aksilik... Seseleler ya.
- II. ADAM** : Ne güzel sesleniyorlardı demin.
- I. ADAM** : Felâket seslenmezlerse.
- II. ADAM** : Yel şiddetleniyor dinle.

(Sazlık seslenir.)

Uuuuuuuuu, Vuuuuuuuu
Midasın kulakları eşek kulakları
Midasın kulakları eşek kulakları
Uuuuuuu Midasın kulakları

- MİDAS** : Kim yaptı bunu, kim yaptı bunu?
Hainler tıkayın kulaklarımızı.
Uuuuuuuuu, Vuuuuuuuu
Midasın kulakları eşek kulakları
Midasın kulakları..

- MİDAS** : Kim yaptı bunu?
Eşek kulakları.

- MİDAS** : Tıkayın kulaklarımızı.

- I. ADAM** : Ne kadar tıkasak gene işitiyoruz Kralım
Bütün Gordiumda yankılar.
Midasın kulakları eşek kulakları
Midasın kulakları.

- MİDAS** : Hakaret bu
Eşek kulakları

- MİDAS** : Çirkin... Korkunç...
Midasın kulakları..

- I. ADAM** : Bir mucize bu.

- II. ADAM** : Hakaretli bir mucize... Mucize hakareti.
Eşek kulakları

- MİDAS** : Alçaklar iftira.

- I. ADAM** : İftira mucizesi.

- MİDAS** : Koşun koşun biçin hepsini
Tekini ayakta komayın... Koşun, koşun... Bütün oradakiler...

(İki adam ve yakındaki köylüler ellerinde bıçaklar, oraklar, sopalarla ileri atılırlar. Sazların seslenişi yavaş yavaş kesilerek sürüp gider.)

- KORO** : Kıyma Midas kıyma güzel sazlara.

- MİDAS** : Tekini koymıyacağım gök altında.

(Sahneye yavaş yavaş akşamın kırmızı ışıkları dolar.)

- KORO** : Midasın buyruğuyla işte
Bir saz öldürüsü başladı
Bu kızıl havalar içinde.

Berber tutamadı gizi içinde
Tutamadı gizi içinde
Gitti kuyuya çıkırdı
Kuyu yankılı yankılı

On kulaç derinde on kulaç derinde
Kayalar içinde sıkışmış su
Açtı gitti yeraltından bir damar
Sazların boy attığı bataklığa
Kabarcıklı yusufçuklu
Kuyu dar kuyu dar kuyu
Açtı gitti yeraltından bir damar...

Sazın ince boşluğu
İnip çıkan can suyu
Küçük gelgitlerle...
Tutamadı gizi içinde
Yel estikçe yel estikçe

İncecik onlar hep üşürdüler
Güneşe kanmadan gittiler
Midas biçirdi işte hepsini
Hışırtıyla başlarından mavi gökler boşandı
Karanlık doldu içlerine
Küçük gelgitlerle

(Sahne iyice kararır. Ölmekte olan sazların iniltili sesleri hâlâ duyulur.)

Midasın kulakları eşek kulakları
Midasın kulakları eşek kulakları
Midasın kulakları...

SAHNE 13.

GORDIUM SOKAKLARI

SÖZSÜZ OYUN : Geceyarısını geçmiş, Sokaklarda kimsecikler yok. Yalnız bir bekçi köşebaşında uyuyakalmış. Midas elinde bir fener soldan girer. Gordium sokaklarını dolaşiyor. Fenerin ışığı kulaklarının gölgesini büyütürken duvarlara, kaldırımlara düşürür. Duvarlar üzerinde yer yer yazılar vardır. Fenerini tuttuğca aydınlanan her yazıyı duvarlar uğultuyla seslenir: "KRALIMIZ KİM?" "MIDAS GÖSTER KULAKLARINI" "BÜTÜN GORDIUM BİR SAZLIK" "BITSİN BU DEDİKODU" "GÖRELİM KULAKLARINI" "SAZLARIN SUÇU NEYDİ?" "NE VAR TORBANIN İÇİNDE?" Feneri derinlemesine uzayan bir yan sokağa tutunca yarı aydınlanan duvarlardan belirsiz bir uğultu gelir. Ayak sesleri işitilir. Bir aralığa siner. Duvardaki yazı seslenir. "EŞEKLERE MAHSUS" Avuçlarıyla yazıyı silmeye çalışır. Sırtını döner işer gibi yapar... Gelen, torbasını sırtına vurmuş maskeli bir hırsızdır. Bekçinin şapkasını düzeltir. Cebindeki şişeden bir yudum içer, tekrar yerine kor. Çıkıp gider... Midas hırsıza güler... Aralıktan çıkacakken başka ayak sesleri işitir. Bir serseridir. Elindeki tebeşirle yan duvarın boş bir yerine "MIDASIN..." yazar. Arkasını getirmez, tebeşiri atar, çıkıp gider. Midas gelir, fenerle yerdeki tebeşiri arar bulur. Yarım kalan yazıyı tamamlar. "MIDASIN KULAKLARI EŞEK KULAKLARI" Kulaklarının duvara düşen silüetini de çizer. Biraz uzaklaşıp memnun, sırtarak seyrederek. Yeni ayak sesleri işitir. Tebeşiri bekçinin yüzüne fırlatır. Çabucak kaçır. Bekçi fırlar. Düdüğünü öttüre öttüre ters yönde koşar.

SAHNE 14.

SARAY

(BİRİNCİ SAVCI, İKİNCİ SAVCI sürükleyerek Midasın karşısına bir panayı hokkabazı getirirler. Pek korkmuş görünen adamın elinde lâternaya benzer büyük bir oyuncak vardır.)

- I. SAVCI** : Yakaladık Midas yakaladık
Yakaladık bir düzenbaz makineci.
- II. SAVCI** : Yakaladık bir manıfacı.
- MIDAS** : Suçu ne?
- I. SAVCI** : İcat etmek kanunsuz bir makine...
Çeviriyor panayı pazarda
- MIDAS** : Gülünç düşürüyor kralı...

- II. SAVCI** : Güllünc düğürüyor?..
Gösterezene haydi marifetini.
(Adam çekine çekine e'ini uzatır... Kolu çevirince lâterna\sesi
işitilir. Midas eşek kulaklı görünür.)
- I. SAVCI** : Böyle işte benzetiyor sant...
(Midas büyük bir öfkeyle hepsini d şarı atar. gözleri oyuncağa
takılır... Çevirmeğe başlar... Yavaş yavaş hoşuna gider.)
- MIDAS** : Benzemekle o mu oluvaruz?
Hem daha şiddetle 'O'.. Anlamağa başlıyorum şimdi...
Güllünc olmak ne demek?... Nasıl güllünc olunur?
İki görüntünün çakışması bu... Ne 'O' ne Midas artık.
İkisi arası bir yaratık.
Midas altı eşek üstü
Bir melez görüntü.
Arada kişiliğin, amansız çarka takılmış, döner ha döner..
Güllünc olmak işte. Düşer ha düşer.. Düşer ha güllünc düşer...
Osoof işkence bu işkence, soyluluğun, öz saygın, gururun,
Ne varsa yüksek tuttuğun
Çarpılıyor bu hain çark dönünce.

SAHNE 15.

(SARAYIN KARANLIK HÜCREYE BENZER BİR ODASI)

Midas bir köşede dizleri üstünde çökmüş, yu çulmuş. Ölüme yar-
gılı bir kişi gibi. Dışardan kapı vurulur. Koro seslenir.)

- KORO** : Çık Midas savun kulaklarını
Midas kulaklarını savun
Midas savun kulaklarını
- MIDAS** : Yapamıyacağım yapamıyacağım bunu..
Ne istiyorlar benden?
Ne istiyorlar benden.. Seyredecekler.. (Doğru\arak)
Bütün Frigyalıların adına takıyorum bu kulakları
Şimdi öldürürler mi?
- (Dışardan yumruklanarak kapı vurulur.)
- KORO** : Midas saatin geldi.. Midas saatin geldi..
Çık Midas kulaklarını savun Midas kulaklarını savun
- MIDAS** : Kuruldu mu gülmelerin darağacı?
Alanlar ortasında?.. İşte iki günün
Alaca esiginde duruyorum:
Yargılı, çaresiz.
Çığırkanlar dolaştı Gordiumda dün
Frigyalılar eşek krallarını seyredecekler bugün.
- (Kapı vurulur)
- KORO** : Midas kulaklarını savun
Midas saatin geldi.. Midas son çağrı.
- MIDAS** : Yapamazsam?.. Ayağım sendelerse?..
Kuruldu mu gülmelerin darağacı?
Alanlar ortasında?
Gözlerin öldürtüsüne bırakacağım kendimi
Gülecekler, çarpına çarpına gülecekler
Görüp gülecekler, işitip gülecekler.. Gülecekler.. bilmeden.
Gülecek kahkaha çiçekleri, aslanagızları.
Ülkemin şen bahçelerinden

(Aynanın karşısında kendini seyreder.. Yüzünü tuhaf bir gü-
lümseme aydınlatmıştır. Yeni bir duygu içinde kulaklarını sey-
giyle, gururla okşar.)

Kahkahaları düğümlenecek boğazlarında..
Günah kulaklarım bunlar, güzel kulaklarım.
Bana bütünlemler güçlü uzantılarıyla
Sahnırlar ağır ve garip
Güz rüzgârlarında
Kral kanım dolanır içlerinde.
Heey çirkinliğim, hey güzelliğim
Kahkahaları düğümlenecek boğazlarında..
Öyle bir seyrettireceğim ki.. Ne büyük bir görü olacağım.. Ah..

Bütün Frigyalılara, kabul ettireceğim onları
Yendim kulaklarımı, yendim yendim.. Kazandım kulaklarımı..
Değiştiler şimdi anlamlarında.. Bütün yeni şeylerin..
Sevincini duyuyorum onlarda, Çirkinliğim, hooy güzelliğim.

(Kapı vurulur)

Geliyorum, geliyorum.. Sabırları tükendi..
Tez al küheylanımı hazırlayın.. Yok yok.. Hayvanın kulakları..
Etkisini azaltabilir benimkilerin..
Atam Gordiosun arabasını
Çıkarın eski kümbetten.. Çekin sarayın önüne
Onun üstünde geçecek Kral
Gordiumun mermer sokaklarından.

SAHNE 16.

GORDIUM SOKAKLARI

(Kaynaşan bir kalabalık. Ön sırada Berber de görünür. Uğultu.. Birkaç kişi kalabalık arasından seslenir.)

Geliyor, Kral geliyor.
Geliyor, geliyor.

(Midas, Atası Gordiosun kağnısı üstünde heykel gibi dimdik,
içeri getirilir. Kağnıyı iki köle çekmektedir. Yavaş yavaş ilerler..
Uğultu kesilir.. Kişilerin hareketleri de ağırlaşır, katılır..
Yüzlerde saygıyla karışık bir hayret vardır.. Bir kişi cekingen
ellerini çırpır. İki kişi daha ona katılır. Sonra birden büyük
bir alkış boşanır. Midasın yüzünü bir yengil gülümsemesi kaplar. Ama bu çok sürmez..)

Midasın kulaklarına bakın
Kuruyor Midasın kulakları
Kuruyor Midasın kulakları
Ezilip büzülüyor.. Küçülüyor, küçülüyor.
Midasın kulaklarına bakın.

(Midasın kulakları yeni bir değişime uğramaktadır. Midas ellerini başına götürür.. Kulakları eski halini almıştır. Sahne dışından Koronun sevinçle haykırışı duyulur.)

KORO

: Midas kulaklarımı yendin
Midas kulaklarımı yendin
Yendin korkunu, yendin çirkinliğini
Gün ışığına çıkarmakla gizini.
Midas sevin Midas sevin.

(Midasın yüzünde derin bir acı vardır. İşitilmeyecek bir sesle inler.)

MIDAS

: Ah kulaklarım. Kulaklarım. ..Apollon... Ah...

(Halkta bir şaşkınlık süresi.. Sonra biri bir kahkaha atar. Bir anda bütün kalabalık kahkahayla gülmeye başlar. Midas sırtını bir sütuna dayar.. Acıyla kıvrınır. Halkın sesini işitmek için kulaklarını tıkamaya çalışır.)

Midas ne oldu kulaklarına?
Midas aldattın bizi.
Heey kim aşırıldı Midasın kulaklarını?
Tutun tutun, hırsız tutun.
Bir mevsimlikmiş kulakları.
Midasın yalan kulakları.
Bahara yeniden açar mı Midas
Kralım ne ettin kulaklarımı?
Midasın kulakları insan kulakları.
Midasın kulakları insan kulakları
Cascavlık kaldı kafası.
Aldattın Midas bizi.
Kulak değil güz yaprakları.. Yel uçurdu.. Yel uçurdu.
Midasın kulakları, Midasın kulakları

(Halkın kahkahaları ve Midasın umutsuz kıvranaşı)

- P E R D E -

eşek kulaklı kiralın getirdiği

Özdemir NUTKU

Adını yeni duyduğumuz Güngör Dilmen'in Sinema - Tiyatro dergisinin bir perdelik oyun yarışmasında birinciliği kazanması onun genç bir kabiliyet olduğunu gösteriyor. **Midas'ın Kulakları** adını verdiği oyunu okuyup bir incelemeye girdiğimiz zaman bu genç kalemin ilerisi için umuda duruyoruz. Bir kerre, belirli bir yöntemi izlediğini ve oldukça ince bir tiyatro kültürü olduğunu seziyoruz Güngör Dilmen'in. Yaşına göre iyi bir seviye tutturabilmiş ve başarıya erebilmek için de yeğ bir Türkçesi ve espri'si var. Hele oyunun düzenini bozmadan taşlama yapısına bakılırsa bu yünden kalemini iyi sivrilmişe benziyor. Biz, bu yazımızda, **Midas'ın Kulakları**'na paha biçmek için, bir kaç kapıdan çözüm ile incelemeye girmek amacındayız.

Konu, Frigya krallarından Midas'm efsane durumunu almış bir hikâyesinden alınmış. Apollon ve Pan birbirlerine meydan okuyarak bir müzik yarışmasına girerler, bunun içinde yargısının doğruluğu ile ün yapmış olan Frigya Kralı Midas'ı hakem seçerler. Yarışmanın sonunda Midas Apollon'u yenik düşürünce bu tanrı da Midas'ın kulaklarını eşek kulaklarına değiştirir. Bundan sonra Midas kulaklarını uzun garip bir külahın içinde saklar, ancak bunu berberi görür. İşte oyun bu tema ile çeşitli düşünceler ile sona dek gelişir. Yazar bu oyunda Midas efsanesinin salt bu bölümünden faydalanmış. Önemli olan faydalanmış olması değil de, nasıl ve ne yolda bu konudan fayda sağladığı.

Bu oyunu kısaca inceleyebilmek için yazımıza iki noktayı esas alarak işe başlayacağız: 1) Dış Görüntü; yani göze yönelen teatral yapı, 2) İç Akım; yani duygu ve usa yönelen dramatik örgü.

Dış Görüntü

Oyunun seyirciyi sürükleyecek teatral yapısı çeşitli yollardan sağlanmış. Hemen her sahnede yeni bir çeşitlemeye girişilmiş ve bu birbirlerinden değişik yolda gelişen çabalar oyun içinde iğreti durmamış, oyunun türüne ve havasına tüm uygun düşmüş. Bu çeşitlemeleri bir bir ele alalım:

a) Koro - oyunun içinde, biçim yönünden klâsik bir gelişim gösteriyor. Ancak buradaki keçiler korosunun havasına daha çağdaş ve potansiyel bir kavram sağlamış. Koronun prologos'tan sonra (bu oyunda Apollon ile Pan arasındaki pantomim) bir parados tekniği ile görünmesi, epeisodion olarak kolayca ele alabileceğimiz sahneler ile dialoglar arası stasimon'lar ile koronun parçalara ayrılması ve oyunun son sahnesinde halkın bir bölümü meydana getirecek oyunu bir exodos ile bitirisi koro'nun yürüdüğü yolda, tüm olmasa bile, önemli bir şekilde klâsizm gösteriyor. Yalnız bu klâsik gelişmenin **Midas'ın Kulakları**'na tıpatıp uy-

gulanmış olduğunu savunmak yanlış olur. Koronun sahne üzerindeki ereği daha başka yola kayar çünkü. Bu noktayı usumuzda tutarak bu oyundaki koronun şematik yönelimini görelim: 1 — Prologos: başlangıç, Apollon ile Pan'ın sözsüz oyunu. Bu pantomim ile Midas'ın kaderini hazırlayan bir motif gösterilir: "harp mı daha üstün, yoksa flüt mü?" 2 — Parodos: keçiler korosunun kendilerini tanıtışı ve Midas'ın başına gelenleri ima. 3 — Birinci Stasimon: Midas'ın Ay Tanrıçasına yakarışı ve koronun bunun üzerine ezgiler düzmesi. 4 — İkinci Stasimon: Saz öldürüsü ağıtı. 5 — Exodos: Midas'ın kulaklarının eski durumunu alması üzerine koronun tepkisi ve bitiş. Bu asal koro parçalarından başka bazı sahnelerde dialoglar ardından gelişen kısa koro parçaları da var, bunlar da klâsik yöntemle benzerlik taşıyorlar. Koro'nun çağdaş kavram ile gelişen yönü bize biraz İrlandalı Yeats ile İngiliz Bottomley'in manzum şiir oyunlarında yaptıklarını anıttıyor. Bilhassa, keçiler korosunun, oyunu aksiyonu içinde, motif yönünden, itici gücü taşımaları Gordon Bottomley'in Perde Taşıyıcıları ve Katlayıcıları (1) ile büyük bir benzerlik gösteriyorlar. Bottomley'in *Towie Castle, Ardvorlich's Wife, The White Widow* (2) gibi daha birçok manzum şiir oyunlarını anıttıyor. Bu sözle yazarın Bottomley'den etkilendiğini savunmuyoruz. Bu örneği yalnız bilenlere bir fikir vermek için seçtik. Sonra bu koronun sahne değişimi için dekorları taşımaları Japon Nö tiyatrosunun 'property-man' denen oyuncularına benziyor. Nitekim Bottomley'de bu tiyatro türünden faydalanmıştır. Zaten **Midas'ın Kulakları** oyunu üç noktada Nö tiyatrosunun özelliklerini taşıyor, bir noktada ise bu tiyatronun özelliğinden ayrılıyor. Oyunun Nö tiyatrosu özellikleri: 1 — Müzik, dans var, 2 — Koro'nun görevi oldukça aynı, 3 — Son sahnelerdeki maske tekniği (3). Oyunun Nö tiyatrosundan ayrıldığı nokta eğlenceli oluşu, Japon tiyatrosunun bu türünde oyunun tonu ciddi ve trajiktir.

b) Pantomim - oldukça önemli bir yer tutuyor oyun içinde. Sırası ile pantomim'ler bir oyunun en başında, onuncu sahnesinde ve onüçüncü sahnesinde görülüyor. Pantomim'in ilki sahnenin arkasında geçer. Pan ile Apollon'un çekişmesi canlandırılır burada. Onuncu sahnedeki sözsüz oyun bir panayı yerinde, yahut bir sokakta geçer. Midas'ın gizinin yayıldığı görürüz. Kukla tiyatroları bile repertuarlarını Midas'ın kulakları konusuna değiştirmektedirler. Onüçüncü sahnedeki pantomim en önemlisi. Midas'ın kararsızlığı içindeki ruh durumunu biçimlendirir. Bu sahnenin sonunda Midas'ın eşek kulaklarını kabullenme eğilimi içinde bırakırız. Bu da oyunun anlamı yönünden

oldukça ilginçtir. Saydığımız şu sözsüz oyunlar sahneye koyucuya çeşitli imkânlar sağlar, hatta usta bir aktörle bu pantomim'ler oyunun görüntü yüzünü renklendirdikleri gibi anlamını da zenginleştirebilirler.

c) Dekor - tekniği de konuya anlam katan bir unsur olarak gözümüze çarpıyor bu oyunda. Dekor daha çok panolarla kurulacak. Taşınabilir, dönebilir ve bir kaç amaçla hizmet edecek şekilde hazırlanacak. Dekorların fantazimize yönelişine dikkat edilecek ve böylece seyircinin ilgisi çekilecektir. Son sahnedeki kalabalık etkisi hareketli panolar, boy aynaları ve kişilerin yüzlerine takıp çıkardıkları değişik maskelerle sağlanıyor. Oyuna böylece zengin görüntüler ile bir bale de girmiş oluyor.

d) Dans - keçiler korosunun çeşitli hareketlerinde izleniyor. Bazan bir toplu çocuk oyununu andırır şekilde. Bazan hararetli bir toplantının veya bir futbol maçının seyircileri gibi (Üçüncü sahnedeki pencerenin açılıp kapanması ile Pan'in omuzlar üzerinde dışarı çıkarılması). Koro başının darbuka veya dümbel çalışı ile dans hareketlerine de girer koro (Dördüncü Sahne). Burada "dans" sözümüzden kasıt ritmik, stilize hareketlerdir ki koro da ancak bu denli hareketlerle uygun yerini bulabilir.

İç Akım

Bu bölümde oyunun dramatik örgüsü üzerinde duracağız. Genç yazar Güngör Dilmen Midas efsanesinin üç noktasını kendi oyununun merkez amacına göre değiştirmiş. Bu değişiklikler onun bu oyun ile ne yapmak istediğini bize kısmen açıklıyorlar. Söz ettiğimiz değişiklikleri görelim şimdi. Esas efsanede berber öğrendiği gizin yükünden kurtulmak için toprakta bir çukur kazar ve bu çukura "Midas'ın kulakları eşek kulakları" diye birkaç kere bağırır. Bir kaç gün sonra o çukurdan bir saz büyür ve bu gizi inceden çığırına başlar (4). Bu oyunda berber gizi, kırlarda bulduğu bir kuyuya bağırır, bu bir. Bu gizi kentliye köylüye yayan orada büyüyen bir saz değil, geniş bir sazlıktır, bu iki. Efsanenin bir Alman Mitoloji Sözlüğünde (5) anlatılan şekilde herkes tarafından eşek kulaklı olduğu anlaşılan Midas kederinden kendini öldürtür. Oysa, yazar Midas'ı yaşatır. Hatta Midas eşek kulaklarıyla üzerine çöken aşağılık duygusundan kurtulup, kulaklarını halka göstermeğe karar verir, bu da üçüncü değişiklik. Bu saydığımız, esas efsaneden ayrılan, üç nokta merkez amacını belirtiyor oyunun.

Bu oyunla ne yapmak istemiş Güngör Dilmen? Midas'ın çoğumuzca bilinen hikâyesine bir parodi düzmek mi? Midas'ın haksız bir yargıda bulunmuş olmasını mı göstermek istemiş? Yoksa, Kral Midas'ın eşek kulaklarıyla ne yapabileceğini mi komik bir doku ile vermek istemiş? Bizce bunların hiçbirisi değil. Eğer, şu yukarıda sordüğümüz problemlerden birini işlemiş olsay-

dı 'bu oyunun birincilik kazanması zorlaşır, çünkü işi bu değin basit almakla yazar. Midas efsanesinin ilginçliğine fazla birşey katamazdı. Oysa, yazarın usunda ortaya koymak istediği bir takım ortalamalar var. Düşüncelerini daha eğlenceli bir şekilde vermek için özünde zaten komik unsur bulunan Midas efsanesini işlemeyi haklı olarak doğru bulmuş.

Bir kere, ilk ihtimal, yani yazarın parodi düzmüş olması ihtimali, efsanede yaptığı üç değişiklik ile ortadan kalkıyor. Midas'ın haksız bir yargıda bulunmuş olması meselesi veya halkın "Pan" çağrışlarına kapılmış olması ihtimali de şu nedenlerden yok: 1) Midas'ın adil bir kral olduğu, onun efsaneleri kadar iyi biliniyor, 2) Yazar bilhassa bu yönü belirtmek için Üçüncü Sahnede her keresinde gittikçe şiddetlenen bir tonla üç kere Midas'a "Yargımı özgür olarak vereceğim" sözünü dedirtmiştir. 3) Zaten oyundaki yarışma sahnesi bir 'flash - back', yani geriye dönüşle verilir. Yarışma sahnesini Midas berberine anlatır ve biz de neler anlattığını sahnede görürüz. Eğer yazar bu yarışmada Midas'ın haklı veya haksız yönünü gösterseydi, bunu bir 'flash - back' ile vermez, doğrudan doğruya bir takım dramatik yollardan vurguluyarak yapardı. İkinci ihtimal de böylece yok oluyor. Üçüncüsü, yani Midas'ın eşek kulaklarını ne yapabileceği üzerine oyunun yazılmış olması ihtimali de Berbere verilmiş olan güçlü yön ile önümüzden siliniyor. Midas'ın eşek kulakları motifinden faydalanan dramatik karakter kraldan çok Berberdir çünkü.

Oyunun merkez amacı üzerindeki fikrimizi gene kendi kendimize bir kaç soru sorarak vereceğiz. Bizi şaşırtan oyunun bitışı oldu önce. Önceleyn eşek kulaklarını garip bir külâh içinde saklayan Midas neden oyunun sonunda bunları halka göstermeye karar veriyor? Onun bu kararı almasına sebep nedir? Tam eşek kulaklarını halka gösterirken kulakları neden küçülüyor? İşte kanımızca oyunun merkez amacı bu soruları çözmekle elde ediliyor. İlk iki soruyu iki yoldan yanıtlayabiliriz. Biri psikolojik bunun. Bir insan kendine yakıştıramadığı, başkalarında olmayan anormal bir kusurunu saklar ve bu yüzden de sanki herkes onun gizini biliyormuş gibi şüphe ve endişe içindedir, ancak ne vakit o kusurdan utanmaz ve o kusuru kabul edecek olursa içini kemiren korkuları toptan yok olur, kendi de rahata erer. Midas'ın ruh gelişimi de bunu gösteriyor. Önce eşek kulaklarını bir külâh altında saklarken, gizinin yayılması üzerine bu kulakları kabul ediyor ve hatta bu kulaklara insan kulaklarından daha çok önem vermiş başlıyor. Onbeşinci Sahnedeki tek şöyleşide Midas:

Bütün yeni seylerin

Sevincini duyuyorum onlarda. Çirkinliğim, hooy güzelliğim. (Kapı vurulur)

Geliyorum, geliyorum... sabırları tükendî.

Tez al küheylanımı hazırlayın... Yok yok... Hayvanın kulakları

Etkisini azaltabilir benimkilerin. Böylece, kendini atası Gordios'un arabasından insanlara çektirir. Anlıyoruz ki Midas'ın çirkinliği aynı zamanda güzelliği de. Sonra kulaklarının etkisi bozulmasını diye atına çektirmiyor arabayı, onu insanlara çektiriyor. Şu halde bu kulaklarla Midas insanların üstüne çıkmıştır. Kısacası, Midas öbür insanlara olan ayrılığı ile yarı tanrı durumuna girmiştir. Yarışma sahnesinde Apollon Midas'a şöyle der:

Apollon: (Midas'ı süzerek)

Mitologya okumamış birisine Şuradan iki tanrı ayır desem Benden sonra mutlak seni gösterir.

Pan: Ya ben?

Apollon: Yaban.

Apollon Kral Midas'ın oturuşuna ve görünüşüne bakarak onu tanrılığa yakıştırıyor. Pan'ı ise küçültüyor. Anlaşıyor ki Midas yüce görüntüslü, güçlü bir kral. Hem sonra çok da gururlu. Onun bu gururu belki Apollon'u bile etkilemiştir. Yarışma sahnesinde Apollon tanrı olduğundan Midas'ın tahtına oturmak ister, Midas bir basamak aşağıdaki tabureyi gösterir (Sahne 3). Oysa Mitologya efsanesinde Apollon Kralın daha yükseğinde bir tahtta, Kral Midas Apollon'un ayakları hizasında bir tahtta, Pan ise yerde bağdaş kurmuştur (6). Yazar bu kısa geçişle Midas'ın yüksek gururda bir kişi olduğunu göstermek istemiştir. Oyunda Midas'ın çok gururlu olduğunu belirten başka bir yer de Yedinci Sahnededir. Midas Ay Tanrıçasına onu bu kulaklardan kurtarması için yalvardığında Tanrıça:

İşitirim Midas seni
Onaramam kulaklarını
Sen yaman çarpılmışsın
Benim ışığım kâr etmez.
Var Apollon'a git sen
Var güneşin yamacına
O benden daha güçlü
-Işığımı bile ondan alırım ya-
Büyük adaklar yap
Yatıştır öfkesini.

Buna Kral Midas'ın yanıtı çok önemli ve ilginçtir:

Varamam Ay Tanrıça güneşin yamacına
Yapamam o büyük adakları
Bu yargımı değiştirmek olur
Bu pişman olmak olur
Ben Kral Midas'ım
Ben yargıcı Midas'ım
Yargımı değiştirmek nice olur?

Ve Midas oradan böylece ayrılır. Karakterindeki iki özellik daha da açıklanır burada: 1) Midas Gururludur, 2) Midas yargısının doğruluğuna inanmaktadır. Şimdi bu sonuçlardan hareket edip Midas'ın kulaklarını halka niçin göstermek istediğini bulalım. Midas Ay Tanrıçasından da bir deva bulamayınca yapacağı iş Apollon'dan gururu yoluyla öç almak olacaktır. Apollon'un cezasından en iyi nasıl öç alınır? Apollon'un

cezasını küçümsyecek bir davranışta bulunmak, yani eşek kulaklarını normal şeylermiş gibi kabullenmek. Böylece, Apollon'un cezası ceza olmaktan çıkacak, bilakis Midas'ın övündüğü şeyler olacak. Böylece Kral bir taşla iki kuş vuruyor: 1) Öbür insanlardan başka olmakla yarı tanrılığa yükseliyor, 2) Eşek kulaklarıyla övünmekle Apollon'un cezasını hiçe sayıyor. İlk sorunun psikolojik yönden yanıtı bu. Bir de bunun toplumsal yönden sebebi var; Midas, bir kral olarak, herkesin keşfettiği noksanı için saklanırsa halk arasında adı beş paralık olacak. Sonra Midas da babası gibi halkın sevdiği kraldır. O bu halk arasındaki ününü yitirmek istemiyor. Yapacağı şey de tabii olarak halkın arasında o kulaklar ile görünüp halkın tepkisini ölçmektir. Midas iste bunun için kulaklarını göstermeye karar veriyor. İkinci soruyu da yanıtlamış oluyoruz böylece. Üçüncü sorudaki problem biraz daha karmaşık ve ince. Kulaklarını halka göstermekle Apollon'a meydan okuyan Midas tanrının bir ikinci darbesini yiyor. Apollon taktığı eşek kulaklarıyla Midas'ı yarı tanrılığa yükselmiş olduğunu sezince, tam istediği ve uygun sırada Midas'ın kulaklarını insan kulakları yapıyor. Bu hareketi 1) Midas'ı halkın önünde şaklabanlıktan yapan bir soytarı durumuna düşürüyor. 2) Dolayısı ile Midas'a ancak bir insan olduğunu ima eder şekilde onun gururunu rencide ediyor, 3) Sembolik yönden, insan kulaklarıyla Apollon'un müziğine oy vermeden Midas'ın eşek kulaklarını daha değerli bularak, onları tekrar geri alıyor. Bu yoldan insan kulakları eşek kulaklarının yanında küçülmüş oluyor. Midas'ın oyunun sonundaki üzüntüsü de bu yüzden. Bu olaydan sonra halkın onun insan kulaklarıyla alay etmesi de eşek kulaklarıyla onun yarı kutsal bir varlık oluşuna başka bir örnek. Apollon'un vurduğu darbenin en acı yönü de, Midas'ı halkı önünde herkesi aldatan bir kral durumuna düşürmesidir. Halk, "Midas aldattın bizi," diye bağırır. Apollon halka bu düşüncüyü vermekle kendine de yardım etmiş oluyor; Midas aldatan bir kral olarak yarışmada da bir aldatmaca yapmış durumuna düşüyor. Böylelikle, kralın adil tutumu yaralanıyor. Bizce, merkez amaç şu yola giriyor: kusuruyla yenik durumda olan bir insan o kusurunu kabul etmekle üstün duruma geçiyor; ancak bu kabullenışı fazla mübalağa etmek insanı hayal kırıklığına uğrattırıyor.

Bu oyunda Kral Midas'ın dürüst yargısına karşılık uğradığı haksızlığı nasıl bertaraf ettiği izliyoruz. Güngör Dilmel'in Sinema-Tiyatro Dergisine yazdığı mektuptan anlaşıldığına göre bu oyun bir trilogia'nın ikinci verisi. Trilogia'nın birincisi Midas'ın Altınları, üçüncüsü ise Gordium Düğümü. Tek başlarına başı ve sonu olan oyunlar oldukları gibi, birbirlerine ilişkisi olan üç oyun bu. Onun için Midas'ın Kulakları oyununu daha keskin sonuçlandırmak için öbür iki oyunu da bilmek gerekli. Ne var ki, biz öbür oyunları henüz bilmiyoruz.

Karakterler

Oyun bir perdelik olmasına rağmen karakterler konuya uygun şekilde işlenmiş. Oyunun kahramanı Midas. Hernekadar, Berber de önemli bir ağırlıkta ise de, Berber, Midas'ın karakterini tamamlayıcı niteliğinden dolayı protagonist değil, Midas-Berber ilişkisi çeşitli yollarda beliriyor. Bir kere, Berber de Midas kadar dürüst. Örneğin, yarışma sahnesine tüm öbür insançıklar Apollon'un duyulmayan müziğini duyduklarını söyliyerek kendilerini kandırırken Berber duymadığını itiraf ediyor. Nitekim, Midas'ın onu salondan dışarı kovmasına sebep olan sözleri de şöyle:

Berber. Yalan, yalan yalan
Kimse işitmiyor Apollon'u, kimse işitmiyor
Tanrı sağır kulaklara çalıyor...
Yalan, yalan
İşitmiyorlar... Apollon'un çalgısından anlıyan
Ber'i gelsin...

Bundan öte, Berber de Midas kadar bilinçli oyun içinde. Gerçeği her fırsatta savunuyor. Beşinci Sahne- de Frigya bilgeleri berber dükkânında traş olurken abuk sabuk konuşmaya başlarlar. Bu kişiler devleti yönetmede fikirlerine müracaat edilen insanlardır. Ancak konuştukları incir çekirdeğini doldurur belki. Onların bu sıhğına Berber'in çıkışı ilginçtir:

Berber. (Avazı çıktığı kadar)
Susuuun... deli olacağım.
Siz Frigya Bilgelerisiniz ya
Siz Gordium Erenleri
Siz birşey bilmezsiniz
Siz koca dümbeleklersiniz... siz, siz,

Kırık düzen konuşursunuz hep...

Berber bir başka noktada da Midas'a benzer. Onun kendini rahatsız eden düşünceleri vardır. Hem de aynı düşünceleri: "Midas'ın eşek kulakları." Midas'ın acısını Berber'in karakterinde görürüz. Berber adeta Midas karakterinin bir yansımasıdır. Midas'ın komik yönü berberde toplanmıştır. Teatral görüntü yönünden Berber tipi aktöre geniş 'soytarırlık' imkânları veren bir roldür. Oyunun öbür tipleri Midas-Berber ilişkisini destekleyen unsurlardır. Birinci Adam, aynı zamanda Birinci Ozan, Birinci Sakallı, Birinci Savcıdır. İkinci Adam da öyle. Bir adamın dört tipi canlandırması da anlamlı oyunun aksiyonu içinde. Bu birincilerin ve ikincilerin değişik görüntülerinde aynı renkleri aynı motifleri belleriz. İkinciler hep birincilerin izinde yürür ve öncesinin sözlerini tekrarlar; bir bakıma tekerleme tipleri bunlar:

Birinci Ozan: Çal büyük Apollon çal.

İkinci Ozan: Çal Apollon... büyük...

yahut

Birinci Ozan: Hişş susalım, dinliyelim.

İkinci Ozan: Dinliyelim.

bunlar gibi

Birinci Ozan: İşittim.

İkinci Ozan: İşittim. (Sahne 3)

Bu örnekler çoğaltılabilir. Biz bu kadarını almakla yetiniyoruz.

Burada. Sakallılar sahnesinde de tekerleme var:

1. Sakallı: Gerek, bilmek gerek
2. Sakallı: Gerek bize bilmek
Ne gerek, ne gerek, ne gerek
Ne gerek bize bilmek?

yahut

1. Sakallı: Düşer, bize düşer
2. Sakallı: Düşer bize bilmek
Ne düşer, ne düşer, ne düşer
Ne düşer bize bilmek?

aynı şekilde

1. Sakallı: Söylemezsen söyleme.
2. Sakallı: Söyleme söylemezsen

gene

1. Sakallı: Söyleme söylemezsen
2. Sakallı: Lemezsen söy.

(Sahne 5)

1. Adam-2. Adam, 1. Savcı-2. Savcı sahneleri bu yolda gelişen dialoglar ile geliştirilmiş. Bunlar Midas ve Berber figürlerinin yanındaki düşünmeyen başlara sahip kişiler. Oyunda düşünen iki kişi var Midas ile Berber. Tüm öbür karakterler dramatik yönden düşünmeyen figürler. Hepsi kurulmuş çocuk oyuncakları gibi yayları gevşeyinceye kadar bir otomatın gibi hareket edip konuşuyorlar. Sembolik yönden bu kişiler Midas'ın saray halkını imgeliyorlar.

Tabii ki, tüm bu kişiler oyuna ilk bakışta sezilmeyen bir anlam getiriyorlar. Dünün, bugünün veya yarının, önemli değil, bir toplum düzenini taşıyorlar. Midas'ın adaleti, saray kişilerinin ne denli küçük işlerle uğraştıkları... Örneğin, Beşinci Sahne- de iki sakallı bilge, Midas'ın neden sarı, mor, sümbül rengi takke giymeyip kırmızı giydiği üzerine tartışılır. Devlet yöneten bu kişilerin işin esasını düşünmeden salt görüntüler üzerine kafa yormaları oldukça geniş ufuklara götürüyor bizi.

Oyunun anlamı üzerine durmuşken yazının efsanesindeki bir sazı neden çoğul yaptığı üzerine düşündüklerimizi de belirtelim. Koro Güzel bir şiirle şu satırları söyler:

Midas'ın emriyle iste
Bir saz öldürüsü başladı
Bu kızıl havalar içinde.
Berber, garip berber
Tutmadı gizi içinde
Gitti kuyuya çığırdı
Kuyu yankılı yankılı
Kuyu dar kuyu dar kuyu

biraz sonra

İncecik onlar hep üşürdüler
Güneşe kanmadan gittiler
Midas biçirdi hepsini

Hışırıyla başlarından mavi gökler bo-
şandı

Küçük gelgitlerle.

Bu imge oyunun enkizisyon ile ilgili parçası. Kral gercek ortaya çıktı diye tüm sazları kestirir. Acaba bu sazlar insanları da bir yönden sembolize edemezler mi? Yüzyıllar boyu, gercek aydınlığa çıktı diye milyonlarca insanın kellesi uçmamış mı? Bazan bu

bir kralın küçük bir kaprisi yüzünden dahi böyle olmuş. Midas burada sazları biçtiyor işte.

Oyunun Mahalli Rengi

Oyun Yunan Mitolojyasından alınmış ama, dediğim gibi, bugünün, dünün, yarının Anadolu toplumunu yansıtacak nitelikte. Gerek sahne görüntülerinde, örneğin keçiler korosunun darbuka çalması, nümayiş yapması, oy vermesi hep bizim karakteristiklerimizimizi taşıyor. Bazı sahnelerde yukarda söz ettiğimiz otomaton figürler tekerleme ve sözlerine halk türkülerinin tempolarını getirmişler:

Takke... takıyor ki takkeyi
Takke... takıyor ki takkeyi
Takıyor ki takkeyi ta...

(Sahne 5)

Bu bazı halk danslarında gördüğümüz düm tekleri ansitmıyor mu? Hele Aydın Zeybeklerinin temposuna çok yakın.

Hakaret ha... kareti ha
Karet-i ha... karet-i ha
Hakaret-i ha karet-i ha

(Sahne 5)

tekerlemesinde "Ha bu diyar, ha bu diyar" türküsünün temposunu izliyoruz. Bu örnekler de bir hayli zengin oyunda. Altıncı Sahnede Berber gizin yükü altında yüksek sesle ne yapacağını düşünürken Midas içeriye girer. Berber bu sırada Gordium'un en kalabalık alanında bu gizi herkese duyurmayı düşünmektedir. Midas'ın girdiğini görünce hemen lafı değiştirip sanki nutuk atıyormuş gibi bir hal takınır:

(Midas Girer)

Bugün... Ne büyük bir gündür ki...
Kutluyoruz... Şu anda...
Çağlar boyunca ta sonsuza akıp giden
bu...

Kutlu olsun Gordium'lular...

İşte burada, laf kalabalığından başka bir şey olmayan, nutuk çekişlerine açıktan açığa bir taşlama var. İnsan kolayca bu denli atılmış nutukları ansıyveriyor. Onüçüncü Sahnedeki sözsüz oyunda gene bizim toplumumuzun rengini taşıyan bir gerçeğe dokunmuş yazar. Midas Gordium sokaklarında dolaşırken, duvarlarda yazılar görür, daha doğrusu bu yazılar ona seslenirler: "Midas'ın kulakları eşek kulakları", "Midas Göster kulaklarını", Sazlıkların suçu neydi?", "Ne var torbanın içinde" denli yazıların biri de "Eşeklere Mahsus"tur. Bir toplum derdimiz vardır herkes bilir, yeterli sokak helâları olmadığından sıkışan biri duvar kenarı bulur bizde. Tabii bunun sonucu iyi bir görüntü olmuyor. İstanbul'un bazı semtlerinde bu harekete engel olmak için duvarlara "Eşeklere Mahsustur" diye yazmışlardır. Bu oyunda da bu yön gösterilmiş, hem de derin bir alayla; Midas eşek kulaklı olduğuna göre işini o duvar kenarlarında görmeye hak kazanıyor demektir. Nitekim, Kral Midas bunu okuyunca arkasını döner duvardaki sözü yerine getirmek için. Bu alayın yanısıra bu davranışın anlamı Midas'ın karakter gelişimi yönünden önemli. Mi-

das eşek kulaklarını kabul ettiğini göstermek için "eşeklere mahsus" olanı yapar.

Oyunun Dili

Manzum olarak yazılmış. Bunun için de kelimeler öz türkçe, arık ve şairane yer yer. Oyunun daha çok hayale yönelen özelliği dolayısı ile gerçekçi bir oyunun sahne dilinde kullanılmıyacak kelimeler bu oyunda uygun düşüyor. Oyunun dilini bize sevdiiren dört önemli nokta var: 1) Koronun, Pan'ın, Apollon'un konuşuları salt şiir, 2) Oyun olduğu halde bir takım uzatışlarla parçalanmamış; kısa dialog'lar ile iyi bir tempo sağlanmış, 3) Pırl pırl öz türkçe kelimelerle hoş bir havası oluyor konuşmaların, 4) Konuşular arasındaki ince ve kültürlü esp-riler.

Oyunun Sınıflandırılması

Tüm yukardaki nitelikleri bir bir usumuza getirerek bu oyunu Satirik Manzum Şiir Oyunu olarak adlandırabiliriz. Yalnız burada şiir oyunu denince pasif anlamda kullanılan şiir durmamalı usumuza. Sahne şiiri olağan anlamdaki şiirden başkadır. Sahne şiirinde dinamik, itici bir hava vardır, konuşu diline daha yaklaşır ve kelimeler içinde bulunduğu havanın dozuna göre seçilir. Güngör Dilmen de bunu oldukça başarılı veriyor bize. Oyunun "satirik" nitelikte olmasına gelince: gerek taşlama bulunduğu oyunda, gerekse keçiler korosu ile satirik bir rengi olduğundan bu adı da ekliyebiliriz.

Bu oyunun en yeğ taraflarından biri bu değin kısalığın içine çok şey örülmüş olması. Sahneye koyucuya da çeşitli imkânlar veriyor bu vönden. Oyunun havası ve kavramı değiştirilmeden her sahneye koyucu bu oyunu başka başka zaviyelerden tutarak sahneye yöneltebilir. Bu, o sanatçının kabiliyetine bağlı birşey; o sanatçının çok şey çıkartabileceğine inanırız. Oyunun değerini bulabilmesi için teknik imkânları yeterli olan bir sahnede oynanması gerekli. Dekor, ışık, mizansen yönünden ustalık isteyen bir türü var oyunun çünkü.

Genç yazarı kutlar, bizi ileride hayal kırıklığına uğratmamasını dileriz.

(1) Gordon Bottomley, **A Stage For Poetry** (Titus Wilson and Sons Ltd. tarafından yazar namuna özel olarak bastırılmıştır - 1948) ss. 26 - 27

(2) *ibid.* **Poems and Plays**

(The Bodley Head) ss. 211, 231, 333

(3) Bu özelliklerin her birine klâsik Yunan Tiyatrosunda da raslanır.

(4) Sir William Smith, **Smaller Classical Dictionary**

(J. M. Dent and Sons Ltd., 1952) ss. 190 - 191

(5) Hermann Jens, **Mythologisches Lexikon** (Wilhelm Goldmann Verlag, München, 1958) s. 62

(6) *op. cit.* Alexander S. Murray, **Manual of Mythology** (Tudor Publishing Co., New York) s. 125 - resim

s. t. d. yarışması jüri raporları

dörtten

Dil, oldukça ustalıklı ve verimli olarak kullanılmıştır. Genel olarak iyi bir oyun.

MİDASIN KULAKLARI

Kusursuz bir yapıt. Öte yandan çok ilginç ve başarılı bir çalışma. Dramatik yapı, sağlam temeller üzerine oturtulmuş ve titizlikle işlenmiştir. Fizik aksiyon ve görüntüye önem verilmiş ve çok ustaca kullanılmıştır. Oyun şiir dramıdır.

Yapıtın havası içinde söyleyiş güzelliği somut olarak yansımakta.

Karakterler canlı ve anlamlı yaşantılara ulaşmıştır. Kukla olarak çizdiği kişiler sağlam temeller üzerine oturtulmuş ve titizlikle işlenmiştir. Fizik aksiyon ve görüntüye önem verilmiş ve çok ustaca kullanılmıştır. Oyun şiir dramıdır.

Düşünce kıvrak ve zekice sunulmuş ve saygıdeğer.

Son sahnedeki gelişim tez olmuş. Fakat bu sahneye konuştaki giderilebilir.

Dil bakımından son derece olumlu ve öğütmeğe değer bir caba gösterilmiş. Sahnede kullanılacak Türkçenin en başarılı örneğini veriyor. Bu oyun yarışmada üstün bir başarı kazanmıştır.

3) — Oyunlar üzerinde yapılan tartışmalardan sonra, jüri üyeleri üç oyun için

olumlu kaniya ulaşmıştır: Midasin Kulakları, Sıcak Su ve Bir Küçük Kadın. Bu üçü arasında inceleme şöyledir.

Midasın Kulakları 'ürünün ittifakı ile birinci seçilmiştir. Burada jüride bir eğilim doğmuştur: Midasin Kulakları, diğer iki oyuna göre açık bir üstünlük göstermiştir. Jüri kararının bu görüşü belirtecek biçimde olması istenmiştir. Dereceler arasında bir uzaklık konulması düşünülmüş ve bu yol kabul edilmiştir. Böylece ikincilik derecesi atlanmıştır.

Diğer iki oyun toplumsal konuları ele almış, ikisi de konuları gerçekçi bir tutumla işlemiştir. Tartışmada her iki oyunun bazı kusurları bulunduğu anlaşılmıştır. Jüri, iki oyunun başarısını oldukça birbirine yakın saymış ve her ikisini de üçüncülükle değerlendirmiştir. Ancak, jüri Sıcak Su oyununun dramatik yapısı ve işlemi bakımından biraz daha olumlu kaniyedir. Bu noktanın da kararda belirtilmesi istenmiş ve üçüncülük derecesi içinde Sıcak Su öne alınmıştır.

4) — İşbu rapor, jüri Üyelerinin düşünce ve görüşlerine uygundur.

Jüri Üyeleri :

Özdemir NUTKU, Ö. Atilla SAV, Turгут ÖZAKMAN, Orhan ASENA Turan TANNER, Nihat ÖZER.

'film hikâyesi' yarışması jüri raporu

Sinema - Tiyatro Dergisi film hikâyesi yarışması sonuçlanmıştır.

Film hikâyeleri üzerinde yapılan özel incelemeler ve tartışmalar sonunda, jüride film hikâyeleri hakkında beliren öz kanı şöyledir:

GÖLDEKİ AŞK: Hiçbir yönden değeri olmayan bir yapıt. Sinema bir yana, düzgün bir Türkçe anlatıma dahi erişilmemiş. Kötü sınıftan Türk filmlerinin etkisi altında. Olaylar bir mantıksızlık dizisi halinde. Üzerinde fazla tartışmaya değmez.

KARABELEN'E KAR DÜŞENDE: Psikolojik bir film hikâyesi olmak amacıyla. Sinema bir yana bırakılırsa iyi bir hikâye. Sinema yönünden ise önce kısa, sonra da görüntüye gelebilecek bölümleri az. Bütün hikâye boyunca görüntülerle ilgisi olmayan bir anlatım kullanılmış. Yapı, bir - iki bölüm dışında çürük; açıklanmayan davranışlar var. Diyalogların aynen verilmesi diğer bir hata. Kutlanacak bölümlerine rağmen; üzerinde yeni bir çalışma yapılmadan film hikâyesi olarak kabul edilemez.

SERSERİ : Hikâye Piero, Luigi, Anna'nın bir topluma sokulmuş. Ancak hikâyenin İtalyan toplumuyla ilgisi burada bitiyor. Böylece İtalyan toplumuna yamaması

İtalyan filmlerinin yazardaki etkisiyle açıklanabilir. Hikâye genel olarak bir film hikâyesi olma yolunda. Ancak başta kişiler sonra bunların davranışları askıda kalmış. Nedenler daha iyi verilmeli, kişiler boşluktan kurtarılmalı. Bu haliyle bir film hikâyesi yarışmasında üzerinde söz edilecek nitelikte değil.

YEŞİLADA : Oyun Kıbrıs sorununu ele almakla beraber, gerek olaylar, gerek kişiler inandırıcı olmaktan uzak, hikâyenin hayali olduğu kanısımı veriyor. Yapı çürük, aksiyon zayıf, hikâyede gereksiz bölümler ve flash-back'ler var. Film hikâyesi yazarlığı için kanıtsız ve dikkatsiz bir başlangıç

BEN SUÇLU DEĞİLİM :

Teknik yönden film hikâyesine en fazla yaklaşmış yapıt. Ancak konu iyi seçilmemiş. Toplumumuz için yadırganacak bir durum var. Kişiler tüm, özel durumlu kişilerden seçilmiş, üvey anne ve babalar, kötü arkadaşlar, ahlaksız kardeşler, analar. Olaylar izlenemeyecek kadar karışık yerleştirilmiş. Bazı yerlerdeki ayrıntılı anlatıma karşılık, bazı yerler üstün kötü gerçekleştirilmiş. Bu yüzden sahnelerin uzunluğu bakımından önemli nisbetsizlikler çıkmış ortaya. Yarışmada derece alabilmesi

ayın kişisi:

beşten

Dâvası" adlı üçer perdelik oyunlar üzerinde çalışıyorum. "Sıcak Su", ise ulusal tiyatromuzun kendi gerçeklerimizden doğacağı yolundaki inancımın ilk verisidir.

Şimdi gazetecilik yapıyorum. Olduğu kadar da, beş yıllık tiyatro eleştirmeciliğimi sürdürmeye çalışıyorum.

meral çelen

1934 yılında Diyarbakır'da doğdum. Babam öğretmen olduğundan. Anadolu'nun bir çok yerlerini gezdik. Bu yüzden, hemen her yıl bir başka yerde okumak zorunda kaldım.

Öykülerle yazıya başladım. "Bir küçük kadın" adlı oyunum ilk denememdir.

Liseyi bitirdim. Dört yıldır. evliyim. İki oğlum var.

Sanatın, hemen her dalında, sosyal sorunların ele alınması, işlenmesi gerektiği kanısındayım. Biçim ile öz, güzel ile faydalı birbirinden ayrılmalı.

Memleketimizde o kadar çok sorun var ki... Örneğin, kendi payıma, "kadın sorunu"nu ele aldım. Köyde, kasabada, şehirde kadın. Çalışan, çalışmayan kadın. Kendini kurtaran, kurtarılmayan kadın. En çok aksayan yönümüz de bu gibi geliyor bana. Gerilik bile, ilk, kadının saçından, gözünden başlıyor.

"Kadın sorunu" na ait ne varsa konu olacak oyunlarıma. Sosyal ve psikolojik yönden işlemeğe çalışacağım elimden geldiği kadar.

jeanne d'arc'ın tutkusu

yediden

almış. Sahnelerin hemen hemen hepsi Hollandalı ressamlarının yapıtlarını andıran biçimde düzenlenmiştir. Bomboş bir tarlada görünen adamın biri ve gök seyirciyi hayran bırakmak için yetiyor.

Bütün bunlara rağmen "Jeanne D' Arc'ın Tutkusu'nun yarattığı etkiyi ne yıllar, ne de filim eleştiricilerinin ileri sürdüğü düşün-

celer değiştirecektir. Dreyer bu filimdeki rejisi ve disiplinli çalışmasıyla seyirciye ve oyuncuya aman vermeyen bir rejisör olduğunu göstermiş ve tekniğinin değerini ortaya koymuştur. Filimdeki oyuncuların üzerinde kurduğu disiplinin ağırlığı en çok Jeanne D' Arc'ı canlandıran Falconetti'nin oyununda görülür.

bize gelen yayınlar

A DERGİSİ — Sayı : 21 - Ekim 1959, Büyük Boy 8 sayfa, 50 kr. Azimkâr Sok. No. 13 Aksaray - İstanbul

ÇAĞRI — Sayı 22, Ekim 1959 - 16 sayfa 100 Krş. P. K. 99, Konya

BİR PAZAR GÜNÜ — Genç Oyuncular Oyun Yayınları 1. Yazan - Ahmet Kutsi Tezer. 56 sayfa - 150 Krş.

TAVTATİ KÜTÜPATİ — Genç Oyuncular Oyun Yayınları 2- Yazan - Genç Oyuncular 62 sayfa - 150 Kr.

YENİ YESERTİ — Sayı : 2 - Tek Yaprak- 25 Krş. - İnebey Cad. No. 12 Bursa

SANAT EDEBİYAT SOSYETE — Sayı 93 94, 95 - 1 Ekim, 15 Ekim, 1 Kasım 1959 - Orta boy - 16 sayfa 100 Krş. Selânik Cad. 64/3 Ankara

YEDİTEPE — Sayı : 11, 12 - 1 - 31 Ekim, 1 - 15 Kasım 1959 - Büyük boy - 16 Sayfa- 100 Krş. P. K. 77 İstanbul

KİMSECİK — Sayı : 7 Eylül 1959 - Tek yaprak - 1 Lira İnönü Cad. 22 No. Sok. 132 Adana

SALKIM — Sayı : 56 - Büyük boy 4 sayfa- 30 Krş. -Salkım Gazetesi Adana

için daha dikkatli bir çalışmadan geçmesi gerekli.

Sonuç olarak, Jüri: yarışmaya katılan yapıtların, yarışmada derece alacak kadar başarılı olmadıkları, yarışmayla umulan faydanın sağlanamadığı kanısına vardı. Bu

yapıtların derecelendirilmeyip, Sinema - Tiyatro dergisine, gelecek yılki yarışmanın daha başarılı olabilmesi için, yayın yoluyla tedbirler alınmasının salık verilmesine karar verdi.

(Bu rapor Jüri üyelerinin ayrı ayrı verdikleri raporlardan özetlenmiştir.)

taç yayınlardan
çikiti
p. k. 615

kirk gün kirk gece

metin and

VADETLERDE HER 50, VADESİZLERDE
HER 100 LİRAYA BİR KURA NÜMARASI

27 ARALIK

27 NISAN, 27 HAZİRAN,
27 AĞUSTOS, 27 EKİM,

ÇEKİŞ TARİHLERİ :

4.000.000 lira.

TAMAMI PARA OLMAK ÜZERE

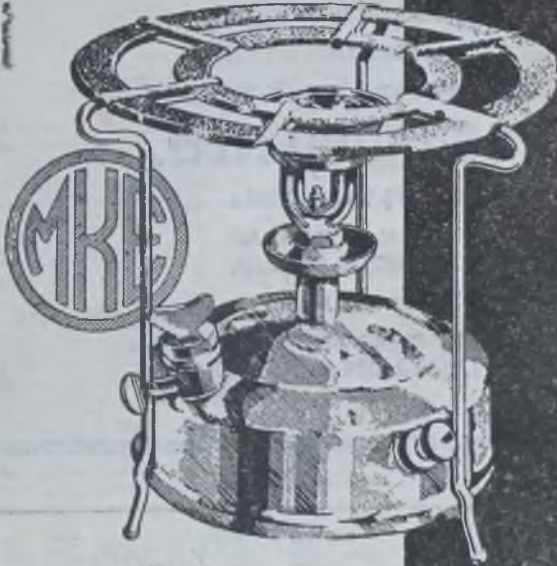
1859 VIII İKRAMIYE TUTARI

TASARRUF HESAPLARI

ZİRAAT BANKASI

T. C.

MAKİNA VE KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU

Fennî esaslarla hazırladığı gaz ocaklarını bol yedekleri ile piyasaya arz etmiştir. İstanbul ve Ankara mağazalarımızdan arayınız.